

UNIVERSITAT DE GIRONA

L'ORGANITZACIÓ SOCIAL EN EL TERRITORI GLOCAL

PROGRAMACIÓ DIDÀCTICA D'UN CURS DE TERCER D'EDUCACIÓ
SECUNDÀRIA OBLIGATÒRIA

TREBALL FINAL DEL MÀSTER EN FORMACIÓ DEL PROFESSORAT D'ESO I BATXILLERAT,
FORMACIÓ PROFESSIONAL I ENSENYAMENT D'IDIOMES

TUTORITZAT PER ROSA MARIA MEDIR

Cecília Pareta Vilamitjana

Curs 2015-2016

2. ÍNDEX

3. INTRODUCCIÓ

4. FONAMENTACIÓ TEÒRICA

4.1. CONEIXEMENT, APRENENTATGE, EDUCACIÓ

4.2. APORTACIONS DE LA PEDAGOGIA I LA PSICOLOGIA EDUCATIVA A LA DIDÀCTICA DE LES CIÈNCIES SOCIALS

4.2.1. El Paradigma ecològic humanista

4.2.2. El Constructivisme

4.3. LA REALITAT DEL SEGLE XXI

4.3.1. El nostre present

4.3.2. Noves necessitats educatives pel món actual

5. CONTEXTUALITZACIÓ

5.1 CARACTERÍSTIQUES DEL CENTRE EDUCATIU

5.2 CARACTERÍSTIQUES DE L'ALUMNAT

5.2.1 L'alumnat del centre

5.2.2 El grup-classe

6. PROGRAMACIÓ DIDÀCTICA ANUAL

6.1 BASES DE LA PROGRAMACIÓ ANUAL

6.1.1 Matèria, nivell educatiu, marc legal curricular

6.1.2 Finalitat didàctica

6.1.3 Objectius generals

6.1.4 Justificació del títol

6.1.5 Organització i coherència interna

6.1.6 Interconnexions amb altres matèries

6.1.7 Metodologia

6.1.8 Programacions de referència

6.2 PROGRAMACIÓ ESQUEMÀTICA

6.3 VALORS

6.4 COMPETÈNCIES

6.4.1 Generals

6.4.2 Específiques

6.5 CONTINGUTS CURRICULARS

6.5.1 Els Conceptes claus

6.6 CRITERIS D'AVUACIÓ

6.7 SISTEMA D'AVUACIÓ

6.7.2 Plantejament

6.7.1 Percentatges

6.8 ESTRATÈGIES D'ATENCIÓ A LA DIVERSITAT

7. PROGRAMACIÓ TRIMESTRAL

7.1 UNITAT DIDÀCTICA: "ESTEM GLOBALITZATS"

7.2 UNITAT DIDÀCTICA: "L'AVENTURA DEL NOU MÓN"

7.3 UNITAT DIDÀCTICA: "L'HOME UNIVERSAL"

7.4 UNITAT DIDÀCTICA: "PROJECTE REFUGIATS"

8. UNITAT DIDÀCTICA AMPLIADA I DETALLADA

8.1 ORGANITZACIÓ DE LA UNITAT DIDÀCTICA

8.1.1 Justificació del Centre d'interès

8.1.2 Altres unitats didàctiques de referència

8.1.3 Objectius didàctics proposats

8.1.4 Sistema i materials d'avaluació

8.2 FONTS D'INFORMACIÓ I RECURSOS

8.3 ORGANITZACIÓ DEL CONTINGUT

8.4 SEQÜÈNCIA DIDÀCTICA

8.5 ACTIVITATS DETALLADES

8.5.1 Exemples de projectes sorgits arrel del meu Pràcticum 2015-2016

9. CONCLUSIONS

10. BIBLIOGRAFIA

ANNEX

“Ensenyar és aprendre a compartir significats”

(GEMMA TRIBÓ)

A la meva mare, Lina Vilamitjana

per haver-me ensenyat a estimar l'Educació

3. INTRODUCCIÓ

Àngel Pérez, amb molt d'encert, escriu: “en l'era de la informació i de la incertesa on la velocitat de canvi és trepidant, existeix una percepció generalitzada d'insatisfacció respecte a la qualitat dels processos d'ensenyament-aprenentatge que tenen lloc a l'escola contemporània. El gran nombre de fracàs escolar i d'abandonament prematur, la irrellevància dels continguts que s'aprenen als exàmens, el qual no incrementa el coneixement útil pels ciutadans (i pel seu desenvolupament personal, social i professional) retorna la mirada de la societat cap a una reforma dràstica d'un dispositiu escolar més adaptat als requeriments del segle XIX que als reptes del segle XXI”.

Parlem d'un sistema on sembla complicadíssim aconseguir formar un subjecte contemporani que ha crescut saturat d'informació i rodejat d'incertesa. Una situació a la qual la pròpia escola procura fer front cada dia amb noves i complexes exigències, però on el docent resta com a punt de mira del resultat. Així doncs, havent acabat un Màster en Formació del Professorat m'encaro a aquesta realitat per a elaborar el Treball de Final de Màster que ofereixi una primera resposta a tot l'entramat. Partint de la base que la meua tasca professional no solament consisteix en l'ensenyament o instrucció de continguts disciplinars descontextualitzats, vull definir i plantejar situacions en les quals els alumnes puguin construir, modificar i reformular coneixements actitudinals i habilitats, tot promovent una relació entre experiència i saber. La meua finalitat és ajudar a comprendre i actuar en situacions complexes que requereixin de determinades competències o qualitats humanes. Busco una coherència entre pensament i acció que permeti als futurs ciutadans implicar-se per a enfrontar les situacions problemàtiques que els rodegin.

Per a aconseguir-ho, retorno a Pérez (PÉREZ 2010) amb una adaptació dels objectius que haurien de moure a tot docent en la seua pràctica, i que per tant jo mateixa em plantejo davant aquest nou repte:

- Construir una proposta didàctica damunt els interessos i fortaleses, coneixements previs i preconceptes dels estudiants
- Afavorir un escenari obert, democràtic i flexible, on es desenvolupin un conjunt d'activitats autèntiques que provoquin la implicació i participació de l'estudiant.
- Tutoritzar i orientar en l'aprenentatge a cada estudiant, establint les bastides (scaffolding) necessàries en cada cas.
- Actuar amb respecte i amor envers tots els estudiants, entenent les seves diferents situacions personals i emocionals, tot confiant en la seua capacitat d'aprendre. Procurar una interacció i comunicació propera i respectuosa, amb una escolta activa permanent.
- Desenvolupar les millors qualitats humanes per a poder afavorir un entusiasme pel coneixement, una curiositat intel·lectual, justícia, honestat, respecte, col·laboració, compromís, solidaritat i compassió.
- Esdevenir un membre actiu en la comunitat, amb responsabilitat i desenvolupament personal com a professionals de l'educació.
- Assumir la responsabilitat de la pròpia formació continuada, qüestionant els nostres propis coneixements, habilitats, valors, creences, actituds i maneres de pensar, sentir i actuar com a persones i docents.

4. FONAMENTACIÓ TEÒRICA

4.1 CONEIXEMENT, APRENTATGE, EDUCACIÓ

Per tal de presentar la percepció educativa que guia aquest apartat teòric, seria bo començar per resumir els conceptes bàsics que utilitzarem al llarg d'aquest estudi. Tals definicions han vingut formulades en consonància a les aportacions de Pilar Benejam (BENEJAM 2000) i d'Àngel Pérez (PÉREZ 2010) principalment.

- **CONEIXEMENT:** Conjunt de respostes que dona la comunitat científica als problemes de cada moment i context concret. És un producte històric subjecte a la interpretació, al dubte i al canvi. No és doncs neutre o objectiu, segur ni universal, però se'l considera patrimoni de la humanitat. És essencial en relació amb l'aprenentatge i també s'ha d'entendre com la manera en què apliquem significat a l'experiència. En conseqüència, pot ser sinònim tan d'informació com d'experiència.
- **APRENTATGE:** Procés per adquirir el coneixement. És alhora el procés i el seu resultat, el mitjà i el fi. Pràctica individual que alhora esdevé empresa col·lectiva. No l'entendem com a mera copia de la realitat, sinó com a incorporació d'una novetat a les estructures prèvies (experiències, interessos o altres coneixements). Tampoc és una acumulació de coneixement. És un mecanisme mental, una construcció personal i singular de cadascú. Cal destacar el Llenguatge com a una eina psicològica importantíssima en el procés ja que l'encarregat d'organitzar el coneixement, verbalitzar-lo, crear esquemes mentals i interactuar amb els anteriors.

També podem afirmar que l'aprenentatge és animat per un interès o motivació bàsica (SOLÉ) que el subratlla com a fonamental per a la nostra autoconcepció i autoestima. Així, es converteix en clau per determinar quina relació establirem amb el món que ens rodeja o quina imatge tenim d'ell.

- **EDUCACIÓ:** Aprenentatge deliberat, intencional, orientat i organitzat. Ha de sostenir i promoure la dignitat, la capacitat i el benestar de la persona humana en relació a les altres i a la natura que l'envolta. Promou un seguit d'ideals, pràctiques i normes de conducta concretes que s'insereixen en el model institucional que la promou. Es troba, per tant, estretament lligat a la societat i a la seva autoconstrucció, ja que és una de les eines fonamentals en la seva supervivència.

4.2 APORTACIONS DE LA PEDAGOGIA I LA PSICOLOGIA EDUCATIVA A LA DIDÀCTICA DE LES CIÈNCIES SOCIALS

Un cop entesos els conceptes bàsics cal centrar els esforços en determinar les bases pedagògiques que guiaran la nostra concepció educativa. Si partim de la voluntat d'una didàctica de les Ciències Socials que sigui innovadora i acordi a la realitat que ens envolta, ens cal primer recordar quins han estat els passos que ens han conduït a la situació present.

Les bases de la pedagogia activa en l'ensenyament històric es van assentar en temps de la Il·lustració quan, a partir de l'observació directa, es tingué en compte el desenvolupament del nen a partir de les seves vivències. En aquell moment, aparegué la idea del desenvolupament integral de l'individu, conformat pel màxim desplegament de cadascuna de les seves dimensions: física, mental, afectiva, moral. Des de llavors la concepció paradigmàtica ha anat canviant fins al dia d'avui, on ja es podria afirmar que no existeixen paradigmes ben definits i segurs.

No obstant això, Gemma Tribó anuncia que aquell que podria definir-se com a "emergent i dominant", malgrat la incertesa del moment, és el Paradigma ecològic humanista. Seguint l'aportació de Tribó, hem considerat oportú centrar la nostra proposta didàctica en aquest enfocament i admetre que l'educació ha de fonamentar-se en una sèrie de principis ètics universals. Conseqüentment, concebrem una educació que promogui l'adquisició d'un coneixement rellevant mentre desenvolupa competències al servei de la nostra humanitat comuna. Un guia per a gestionar la transformació del panorama mundial i facilitar un desenvolupament sostenible per a tothom.

A fi de sintetitzar les els paradigmes pedagògics que s'han succeït històricament fins a arribar al paradigma actual, reproduïm el quadre-resum proposat per la mateixa Gemma Tribó (TRIBÓ 2005):

PARADIGMES PEDAGÒGICS	TIPUS D'ESCOLA	APRENTATGE
Paradigma magistrocèntric o didàctica tradicional	Internat jesuïta (XVII) Escola autoritària tradicional (XIX-XX)	Classe magistral centrada en el mestre u en el text. L'alumne repeteix i memoritza, obeeix i imita
Escola Nova o Paradigma paidocèntric.	Escola activa (XIX-XX) - Rosseau, Pestalozzi, Herbart Escola cooperativa i no autoritària	Activitat educativa centrada en el nen: observació directa i descobriment del medi, experimentació.
Paradigma neopositivista o model sistemo-tecnològic	Escola autoritària moderna i tecnificada (1950-70)	Aprenentatge per objectius, programacions descriptives, fitxes, avaluació dels resultats, innovacions tècniques

Paradigma ecològic humanista	Escola de renovació pedagògica actual	Mètodes interactius, investigació a l'aula, descobriment, recepció significativa, acte didàctic compost de múltiples variables.
------------------------------	---------------------------------------	---

D'altra banda, tot i estar íntimament lligat al paradigma educatiu, cal fer incís a quina concepció psicològica educativa fonamentem la nostra programació didàctica. Seguint la línia del que s'ha exposat al llarg del Màster de Formació del Professorat de Secundària, entenem el procés d'aprenentatge com un acte complex, que integra múltiples variables individuals i socials, i que forma part del propi desenvolupament. En aquest sentit, optem per un paradigma Constructivista .

De manera esquemàtica podríem resumir les aportacions constructivistes principals, vinculades a la didàctica de les ciències socials, en els següents punts (ORTS 2011):

- 1- No es pot generalitzar l'ordre d'aprenentatge de conceptes
- 2- Existeixen diversitat de mètodes, i cal adaptar-los als perfils dels estudiants
- 3- Cal establir una seqüència lògica en els conceptes transmesos
- 4- Cal partir dels coneixements previs de l'alumnat per assolir un aprenentatge significatiu
- 5- Cal també que no difereixi gaire dels pre-conceptes de l'alumnat i que aquest sigui capaç d'incorporar-lo a les seves estructures
- 6- Cal tenir present múltiples variables: les intel·ligències múltiples, el context sociocultural, etc.
- 7- El coneixement s'ha de construir (V de Gowin) a partir de transformar la informació inicial de manera autònoma

Per tal de clarificar l'evolució de les aportacions més rellevants en la Psicologia de l'Educació, adjuntem una segona taula-resum de Gemma Tribó (TRIBÓ 2005):

PARADIGMES DE PSICOLOGIA DE L'EDUCACIÓ			APRENTATGE
CONDUCTISME: l'aprenentatge és extern	1a meitat del s. XX, EEUU	Skinner, Gagné	Repetició, memorització Estímul-resposta Programació per objectius i avaluació dels resultats.
PSICOLOGIA EVOLUTIVA: aprenentatge condicionat pel desenvolupament cognitiu	Meitat del s. XX, Europa	Piaget	Programacions adaptades a les capacitats cognitives dels nens i nenes.
CONSTRUCTIVISME: l'aprenentatge és integrat al	Dècada dels 70	Bruner, Vygotski, Ausubel	Programacions de tot tipus de continguts a totes les edats, sempre partint dels coneixements previs de

desenvolupament			l'alumnat i situant el nou coneixement a la zona de desenvolupament potencial, per tal que l'alumne/a l'integrïi en la memòria comprensiva de manera significativa i modifiqui els seus esquemes de coneixement.
-----------------	--	--	--

4.3 LA REALITAT DEL SEGLE XXI

4.3.1 El nostre present

Per a poder acabar d'establir les bases que fonamentaran la nostra proposta didàctica, és important descriure la situació actual i les necessitats que se'n deriven. Podem començar per destacar que es tracta del moment de la història amb més recursos destinats a l'educació i a la generació de coneixement. No obstant, segueixen oberts els dos grans conflictes de la humanitat: la convivència i la relació amb el medi natural, entre altres problemes sense resoldre. Gràcies a l'avanç de les noves tecnologies de la informació i de la comunicació, s'ha fet possible la globalització tal com la coneixem. Després de la Revolució Industrial, la globalització ha suposat, entre moltes altres coses, el canvi discontinuo d'escala més important de la vida econòmica, social i cultural del món (ESCRIGAS, C., LOBERA, J., i equip editorial 2009).

La deslocalització industrial i la consegüent expansió industrial, juntament amb el predominï d'allò financer i comercial, ha difós una dinàmica de "pensament únic" i de crisis successives. És doncs un període de transició i transformació planetària que amenaça en imposar una uniformitat cultural perjudicial. El cultiu i la difusió de les identitats i dels valors propis han d'estar estretament relacionats amb la comunitat local, regional i nacional per poder ser la base des d'on obrir-se al món. És doncs una societat de gran creixement demogràfic, que promulga models insostenibles de producció i consum centrat en el creixement econòmic. Malgrat tot, aquesta nova riquesa ha augmentat la vulnerabilitat, la desigualtat, l'exclusió, la violència. Una falta de protecció social bàsica ha fet augmentar l'atur i la desocupació, així com models urbanístics insostenibles. En aquest sentit, ens trobem davant un moment de canvi tecnològic, social i econòmic. (TAWIL, J. 2016)

La interconnexió i interdependència de les societats ha dut a generar una sèrie de tensions entre el global i el local, l'universal i el particular, la tradició i la modernitat, l'espiritual i el material, les consideracions a llarg termini i a curt, la competició o la cooperació. Conflictes que, tot hi haver reforçat els marcs internacionals en Drets Humans al llarg de les últimes dècades, la implementació i protecció d'aquestes normes continuen sent problemàtiques. Un ideal comú amb el qual respectar la dignitat de tots els éssers humans que no entrellaça la seva adopció amb la seva aplicació. Som a un món plural on no podem deixar de reafirmar un nucli col·lectiu de valors universals mentre reconeixem la diversitat de realitats. Una

complexitat de models de desenvolupament amb diferents concepcions i maneres de pensar, que cal tolerar com a altres percepcions igualment vàlides.

4.3.2 Necessitats educatives del món actual

Dins aquesta realitat tan complexa, cal determinar quines són les carències del sistema educatiu per a poder actuar en conseqüència. No podem perdre de vista la creixent desconexió entre el món laboral ràpidament canviant i l'educació. Un context en el qual és difícil avançar sense tenir clar quin ha de ser paper de l'educació avui.

Segons l'últim informe de la UNESCO (UNESCO 2015) cal que ens replantegem el propòsit i principis educatius. Parlem d'un bé públic el qual hauria de convertir-se en un nexa dels tres reguladors del comportament social: societat, estat i mercat. S'haurien de promoure identitats i consciències amb un alt sentit de la responsabilitat versus els altres, en un món cada vegada més interconnectat i interdependent. La nova pauta educativa ha d'integrar la conformació de valors i actituds per a la convivència. Des del Paradigme humanista ecològic, em de basar-nos en el respecte per la vida i la dignitat humana per fomentar el diàleg com forma de consens i justícia social. Una oposició activa a la violència, la intolerància, la discriminació. Per a aconseguir-ho es necessiten recursos i espais per punts d'encontre, on manifestar els diferents tipus de coneixement, perspectives, interessos, cultures i pobles. Un canvi de perspectiva que desbanqui l'enfoc etnocèntric o monocultural per deixar pas al reconeixement d'altres formes i fonts de coneixement contemporani.

En aquest context de canvis s'originen tensions a les quals cal fer front, i per tant, cal que l'educació també faciliti als individus del futur la capacitat d'adaptar-se i reaccionar. Cal visió oberta i flexible de l'aprenentatge que duri tota la vida i ocupi tota la vida. Ha d'arribar a entendre's com a l'oportunitat perquè tothom descobreixi el seu potencial per a una vida digna a partir del seu desenvolupament personal, social, econòmic, polític i cultural. Davant la societat del risc i la incertesa, cal oferir una educació que prepari ciutadans amb consciència crítica. Els ha de capacitar per anticipar-se, articular i animar judicis humans col·lectius en accions que facin front als debats actuals. També han d'incorporar capacitats i valors, tals com: "una comprensió profunda del comportament humà i de la vida, el desenvolupament sostenible com a procés social col·lectiu, la necessitat de reconeixement mutu, el respecte entre les diferents cultures amb la fi de millorar les relacions interculturals i apostar per la diversitat, la capacitat d'expansió de la tecnologia al servei de la humanitat, i la necessitat de deixar a banda la por per a cooperar amb confiança".

Finalment, caldria atorgar més importància a la inclusió d'aspectes que en l'actualitat ocupen àrees marginals dels programes educatius: la intel·ligència emocional, el coneixement i l'oportunitat per adaptar-se i actuar en contextos desconeguts, les habilitats cooperatives i de treball en grup, etc. Tot plegat sense deixar de banda el progrés en la connectivitat a través d'Internet, la tecnologia mòbil i altres mitjans digitals.

5. CONTEXTUALITZACIÓ

A continuació es presenten un seguit de característiques pròpies d'un entorn educatiu en el qual s'ha desenvolupat amb èxit la nostra Programació didàctica, al llarg del període de Pràcticum 2015-2016.

No obstant, val la pena recordar que en cap cas parlem d'una proposta subjecte a tals circumstàncies. Ans al contrari. La nostra intenció és poder presentar un marc suficientment flexible com per integrar multiplicitat de situacions educatives, amb necessitats i objectius diversos.

5.1 CARACTERÍSTIQUES DEL CENTRE EDUCATIU

El centre educatiu de secundària on es va aplicar una part de la Programació didàctica "L'organització social en el territori glocal" fou l'Institut Montgrí. Es tracta d'un centre localitzat a Torroella de Montgrí, una població situada en el nord-est de la comarca del Baix Empordà, a 32 km de Girona i a 152 de Barcelona, i amb un còmput de 11.441 habitants (cens 2013). El centre es troba ubicat en la part alta de la vila, prop de la muntanya del Montgrí, a 6 km de la costa. Parlem d'un centre públic, que ofereix els estudis d'educació secundària obligatòria (ESO) i batxillerat, en les modalitat de Ciències, Humanitats, Ciències Socials i Tecnologia.

A la localitat de Torroella, l'escolarització secundària es troba compartida entre l'INS Montgrí, com s'ha dit de caràcter públic, i el Col·legi Sant Gabriel, de caràcter privat. Per la seva ubicació, el centre públic li pertoca l'alumnat d'ESO que viu al mateix municipi i a les poblacions de Fontanilles, Gualta, Serra de Daró, i Ullà. A l'etapa de batxillerat per tenir associat l'institut-escola Francesc Cambó de Verges, l'àrea d'influència s'amplia als municipis del baix Ter com Bellcaire d'Empordà, Colomers, Foixà, Garrigoles, Jafre, Parlavà, Rupjà, La Tallada d'Empordà, Tort, Ultramort i Verges principalment.

Es tracta d'una zona d'influències part de la comarca del Baix Empordà, bàsicament caracteritzada per ser turística, rural i de serveis, d'un gran patrimoni històrico-artístic, d'una tradició cultural de renom, d'una gran activitat econòmica i comercial lligada al turisme. Per aquesta raó, el vincle entre el centre i l'entorn és de gran importància, ja que és l'espai on l'alumnat, un cop acabats els seus estudis, residirà i treballarà. Per aquest motiu, existeix un entramat de relacions entre les entitats locals del municipi i el centre, per tal de fomentar les inquietuds artístiques, culturals i científiques dels estudiants, a fi de donar a conèixer el patrimoni propi de la zona. A tall d'exemple, algunes agrupacions culturals i/o solidàries de la vila amb qui s'ha establert connexió són el Cine-Club, les Joventuts Musicals (JJMM), l'Espai Ter, l'Agrupament Escolta AEIG Montgrí, algunes ONGS, publicacions locals... Els serveis educatius externs, que col·laboren directament amb el centre, són l'EAP (equips d'assessorament i orientació psicopedagògic), el CSMIJ (Centre de Salut Mental Infantil i Juvenil), el CRP de la Bisbal (Centre de Recursos del Servei Educatiu del Gironès), Càrites (amb el programa d'estudi assistit) i el mateix Centre d'Atenció Primària de Torroella de Montgrí.

L'edifici de l'institut Montgrí té una capacitat per a sis-cents vint-i-cinc alumnes: quatre línies d'ESO i dues de batxillerat. En el projecte executat s'hi varen incloure quatre aules més. El total de superfície construïda és de 4.420 metres quadrats i el centre té els serveis necessaris per donar atenció a la formació dels joves estudiants.

5.2 CARACTERÍSTIQUES DE L'ALUMNAT

5.2.1 L'alumnat del centre

L'alumnat que acudeix al INS Montgrí té, de mitjana, un nivell socioeconòmic i cultural mitjà. No obstant això, per la diversitat de procedències de l'alumnat, així com de credos personals, la convivència i la cohesió representi un repte diari. A més, durant tot el curs va arribant alumnat d'incorporació tardana els quals es necessari integrar en la comunitat educativa, fet que també dificulta la cohesió interna. No obstant això, el centre compta amb estratègies per a fer front a aquesta situació.

En total en un curs escolar, el centre compta amb una matrícula aproximada d'uns cinc-cents cinquanta alumnes repartits entre ESO i Batxillerat. Existeixen tres línies a 1r, 2n, 3r d'ESO i quatre 4t d'ESO, tres a 1r de Batxillerat i dues a 2n. Val a dir que els grups, de primer a tercer d'ESO, són bàsicament heterogenis. Tanmateix, a partir del quart curs hi ha una segregació per nivell d'aprenentatge: aquesta classificació es fa a partir de l'historial acadèmic de l'alumnat. Els que tenen millor nota són en el grup A. Els del B i C tenen algunes dificultats per seguir el currículum ordinari i, per tant, es té en compte a l'hora de preparar les classes i a l'hora d'avaluar. Al quart grup hi ha els alumnes que participen al Pla Singular (OPA) amb una adaptació curricular grupal, a partir de la qual solament realitzen l'assignatura d'Educació Física al centre durant dues hores a la setmana. La resta d'hores lectives les passen realitzant activitats de formació professional fora del centre, a través de convenis amb empreses de la vila.

Cada grup-classe està format per uns 25-28 alumnes, tot i que no sempre podem trobar a l'aula tots l'alumnat. La raó es deu a l'anomenada Aula d'Acollida. A part de les quatre línies per curs, el centre també compta amb un espai destinat a aquells alumnes nouvinguts que necessiten un període d'adaptació. L'alt nombre d'immigració que hi ha a l'institut en general, la majoria procedent del nord d'Àfrica, demana clarament una incorporació al centre educatiu acompanyada i pautada. D'altra banda, el centre també es caracteritza per Unitat de Suport d'Educació Especial (USEE), apareguda farà 5 anys. En ella s'hi assumeix la inclusió d'uns 8 nens/es amb necessitats educatives especials gràcies a la tasca d'un psicòleg, un psicopedagog i un educador. La finalitat però, no es segregat les persones amb necessitats específiques, sinó aconseguir que els mateixos professors incloguin la diversitat funcional a l'aula. Per aquesta raó, la tasca dels especialistes és un acompanyament que paulatinament va deixant intervenir al professor responsable, fomentant la convivència i cohesió del grup-classe.

El clima d'aula resultant d'aquesta organització interna és molt divers. Ens trobem amb un primer cicle força heterogeni, que arriba amb unes inèrcies de la primària les quals perduren malgrat el canvi de centre educatiu. La raó es que són poques poblacions veïnes que aportin alumnat a l'institut, i menys encara que tinguin un gran volum en comparació a la mateixa població de Torroella de Montgrí. Així doncs, la convivència és un dels factors claus a considerar, juntament amb la cohesió i igualtat d'oportunitats. No obstant, aquesta canvia a partir de que augmenta la homogeneïtzació. Un exemple clau serien els grups de 4º de l'ESO, on al grup A s'hi trobem tots aquells alumnes que es perfilen com a estudiants de Batxillerat i en canvi, a les aules B i C no estan del tot definides. També cal reconèixer que el perfil d'estudiant canvia totalment amb els cursos de Batxillerat. Parlem d'estudiants que volen seguir amb la seva formació per a poder accedir a la universitat o a estudis de Graus i Cicles. En aquests es detecta un menor grau d'immigració i el rol general i l'actitud a les classes és molt més agradable.

5.2.3 El nostre grup-classe

El conjunt d'alumnes de l'INS Montgrí amb el qual es va aplicar una de les unitats didàctiques de "L'Organització social en el territori glocal" forma part de dos grups-classe del tercer curs d'ESO (A/B). Amb un total de divuit alumnes exactes en cadascun dels grups, l'ambient era força tranquil i estable. Ambdós grups presentaven diversitat de procedències i processos d'aprenentatge, però conformaven dos unitats força cohesionades entre sí. Podem destacar que en la classe A es comptabilitzava un sol Pla Individualitzat al qual vam sumar una segona cas de diversitat curricular al llarg de l'execució de la proposta. Per contra, al grup B comptava amb tres Pl de característiques molt diverses, entre els quals destacava un cas conductual.

Les fortaleeses que caracteritzaven el grup eren variades i estimulants. Després d'haver assistit a les classes del primer trimestre, vaig poder comprovar que gran part del seu interès se centrava en temes d'actualitat; informacions del seu present i de la seva realitat vivencial, les quals havien sentit, o que havien llegit a les notícies. Els apassionava poder encetar el debat entorn la seva veracitat, poder contrastar-la entre altres idees preconcebudes i formular hipòtesis sobre com es desenvoluparia. Aquesta energia els impulsava a participar amb ganes de la sessió i a establir interaccions entre ells i amb la professora. Es tractava d'una inèrcia a aprofitar durant l'estada de pràctiques, que em permetia fer front a la seva principal debilitat: la desmotivació. Al tractar-se d'un institut on s'aplicava mètodes d'ensenyament tradicional, entenien les ciències socials com a ciències abstractes i desfasades. Sempre dins les parets de l'aula, no comprenien la seva relació amb el present i les relacionaven amb la història de les grans personalitats o dels herois. Per tant, no concebien el paper actiu de la resta subjectes històrics i actuals, relacionant de manera clara present, passat i futur. Calia doncs fer front a aquesta situació replantejant el per què eren útils les ciències socials i evidenciant el seu paper de transformadores del present. Calia actuar.

Finalment, per a poder guiar la meua tasca educativa, i partint de les característiques de l'etapa educativa en que es trobava el grup (12-16 anys), vaig partir dels objectius que proposava (GUITART 2012) per definir les habilitats que podia exigir al grup a final d'etapa:

- Assumir i valorar les pròpies capacitats i habilitats cognitives, motrius, afectives i relacionals a partir d'identificar els canvis naturals del propi cos, les característiques i les necessitats d'aquest, la reflexió i l'acció, la interacció amb els altres, l'equilibri i la seguretat personal, la confiança en un mateix i la superació de límits, el compromís i la resolució de situacions adverses.
- Exercir l'autocontrol emocional, autoregulant les pròpies emocions i accions envers un mateix i els altres. Reflexió sobre les causes i conseqüències de les decisions preses.
- Mostrar iniciativa i visió estratègica davant les circumstàncies de la vida, analitzant i preveient situacions i riscos, elegint estratègies en funció del context, les pròpies habilitats, els coneixements i recursos amb criteri propi.
- Complir amb les responsabilitats adquirides i els compromisos presos, en la participació social derivada de fer-se càrrec dels propis pensaments, decisions

i accions. Mostrar la perseverança i l'esforç necessaris per a complir els drets i deures de ciutadà.

- Actuar amb iniciativa i judici crític envers un mateix i els models o comportaments socials que mostrin discriminació o diferenciació de les oportunitats dels demés.
- Fomentar una actitud creativa i flexible, que es faci preguntes i vulgui informar-se al respecte per tal d'expressar-se amb arguments raonats. Presentar una escolta activa que permeti reelaborar la pròpia manera de ser i fer, per tal de fer realitat projectes personals o col·lectius.

6. PROGRAMACIÓ DIDÀCTICA ANUAL

6.1 BASES DE LA PROGRAMACIÓ ANUAL

6.1.1 Matèria, nivell educatiu, marc legal curricular

La Programació didàctica “L'organització social en el territori glocal” s'insereix en la matèria de Ciències Socials, en l'àrea de coneixements principalment geogràfics. En concret, està plantejat per a un curs anual (setembre-juny) del tercer nivell de l'educació secundària obligatòria.

El marc legal de la proposta educativa és el promulgat per la Llei Orgànica d'Educació (LOE 2/2006 del 3 de maig), la qual serveix de referència per la Llei d'Educació de Catalunya (LEC/2009 10 de juliol). En aquesta línia, la nostra programació parteix de l'Annex 6 del Decret 187/2015 de 25 d'agost de la mateixa LEC, on es desplega el Currículum d'Àmbit Social detallant els continguts, competències i criteris d'avaluació model.

6.1.2 Finalitat didàctica

La proposta educativa recollida a continuació es troba estretament lligada amb la fonamentació teòrica desplegada en el primer apartat. El paradigma ecològic humanista present ens serveix de marc base per a poder projectar un seguit d'activitats que potenciïn una educació constructiva, que sigui conscient de la seva última finalitat: formar una ciutadania global, preparada per afrontar un present canviant, globalitzat i ple d'incertes. Una educació-ensenyament que vagi més enllà del currículum per incorporar també els valors democràtics, de tolerància i solidaritat, així com el respecte dels Drets humans. També ha de fomentar l'autonomia en el procés d'aprenentatge, en un context que integri coneixements i els atorgui significació i funcionalitat.

Per a poder dur-ho a terme, i en relació a la nostra àrea de coneixement, tenim la finalitat de “desenvolupar el pensament i la consciència històrica en l'alumnat mitjançant les capacitats que possibiliten donar sentit al passat i comprendre els fets i els fenòmens històrics, situar-se en el present i prendre decisions de futur”(DECRET 187/2015). Així doncs, es pretén inserir l'estudi en profunditat dels problemes, actuals i històrics, més rellevants de la nostra societat. Tenint presents multiplicitat de temps i escales territorials, la nostra opció vol conjugar la comprensió del procés històric (o intel·lectual) i la seva aproximació empàtica (o procés cognitiu de les emocions). En paraules de Gemma Tribó (TRIBÓ 2005), ens “cal construir la memòria de la humanitat a partir de la memòria del temps present de la pròpia comunitat , i fer-ho amb propostes d'investigació on l'alumne comprovi que tot el coneixement humà és producte social i que podria ser diferent, i que per tant, es provisional i perfectible”.

6.1.3 Objectius generals

Podríem enumerar els objectius didàctics resultants de la nostra programació anual en els següents punts:

1. Utilitzar el diàleg i el debat com a eina de resolució de conflictes davant un futur compartit i plural. Valorar la resolució pacífica i la cooperació enfront la competitivitat.
2. Defensar els Drets humans com a una moral conjunta inherent d'una ciutadania global. Comportar-se seguint els valors democràtics de solidaritat, tolerància i respecte.
3. Saber construir una opinió pròpia que conformi una actitud participativa envers les decisions socials de l'entorn. Conèixer formes d'actuació (projectes) que els permetin contribuir a millorar el benestar de la comunitat.
4. Implicar-se en sistemes sostenibles que entenguin la causa mediambiental com una prioritat ciutadana.
5. Entendre la importància de la identitat personal, així com del nostre marc local, per ser capaços d'acceptar i valorar la multiculturalitat actual. Presentar una visió glocal de l'actualitat que interconnecti escales i realitats diverses.
6. Identificar els passos a seguir per a analitzar diverses fonts (visual, gràfica o textual) i poder aplicar-los de manera autònoma, extraient-ne les idees principals.
7. Utilitzar estratègies d'investigació i recull d'informació (com enquestes, base de dades o arxius). Poder executar recerques individualment o en grup.
8. Emetre judicis crítics sobre la informació rebuda. Saber contrastar-la i verificar el seu contingut, identificant opinions subjectives i valoracions.
9. Connexió passat-present i futur

6.1.4 Justificació del títol

Hem intitulat la nostra proposta didàctica "L'Organització social en el territori glocal" a fi d'expressar des de bon començament quin serà l'eix bàsic del compendi de sessions lectives del curs. Cadascun dels termes emprats en aquest títol respon a una voluntat concreta, que exposem a continuació.

EL CONCEPTE D'ORGANITZACIÓ SOCIAL

Pilar Benejam, defensora del pensament crític en didàctica de les Ciències Socials, ha estat (juntament amb el seu grup de recerca de la Universitat Autònoma de Barcelona) la introductòria de la corrent anglosaxona que organitza els currículums de Socials a partir de conceptes -claus transdisciplinars i disciplinars. Davant un marc legal canviant, i ple d'incerteses, l'aposta d'una estructura curricular que pugui ser estables i flexible, al mateix temps, ofereix una gran oportunitat en el sistema educatiu espanyol.

Per aquesta raó, davant la planificació de la nostra Proposta Didàctica s'ha optat per fer referència als conceptes claus i elegir-ne un com a vertebrador del contingut curricular (en el nostre cas, el que determina la LEC) i objecte central d'estudi. Aquest ha estat l'organització social.

Val a dir que hem seguit les pròpies recomanacions del Decret 187/2005 quan ens proposa que “en les ciències socials, les quals no disposen d'una referència disciplinària única, la selecció de continguts a través dels conceptes clau de les ciències socials esdevé una eina molt valuosa ja que el tema o problema a tractar se situa en el centre de la programació i s'enfoca a partir de la interrelació entre diferents disciplines socials”. Cal també tenir en compte que, com exposa Benejam, “cada disciplina científica es caracteritza per tenir sistemes conceptuals i procedimentals que li són propis, de manera que l'aprenentatge de fets i conceptes es recolza casi sempre en l'ús de procediments prèviament apresos o que s'activen de manera simultània. De la mateixa forma, la selecció i consideració d'uns determinats conceptes i procediments suposa una sèrie de valors i afavoreix unes actituds que es construeixen al mateix temps. Es dona doncs un estret vincle entre els diversos tipus de continguts que, a la pràctica, resulten inseparables”.

Com a conseqüència, en l'àmbit social es demostra necessari construir un cos de coneixement bàsic que pugui ser après de manera interconnectada entre les diferents matèries que el protagonitzen. Tot i la presència d'un currículum d'obligat compliment, juntament amb la tradicional especialització disciplinària, Benejam i el seu equip van considerar viable l'aplicació d'un nou plantejament que fos adaptable a qualsevol procés d'aprenentatge i útil a la pràctica: Els conceptes clau. Lluny de l'organització cronològica, aquesta presentava un conjunt de termes de gran capacitat explicativa i integradora, que resultaven d'interès pel conjunt de matèries socials i permetien vehicular tot el coneixement social. Calia poder seguir donant àmplies llibertats en la planificació docent mentre es concretaven punts comuns de trobada.

La llista de conceptes-claus proposada fou la següent: *identitat-alteritat, diferenciació, racionalitat irracionalitat, organització social, canvi-continuitat, creences i valors, i interrelació*. En el cas que ens ocupa, *l'organització social*, Benejam i el seu equip el detallaven així: “Les persones i els grups s'organitzen en institucions que tenen unes estructures de poder i unes funcions. (...) Aquest poder es el fonament de la relació social i pot exercir-se de moltes maneres. L'organització social democràtica pretén que sigui el poble qui tingui tal poder, per això la democràcia entra en coalició amb els missatges orientats a fomentar la jerarquia, la competitivitat com a sistema i la insolidaritat” (BENEJAM 2000). Seguint aquesta concepció, presentem una didàctica que contempla en primer lloc com la societat s'ha organitzat per a poder sobreviure, partint de que les estructures presents remetien a un passat on l'organització fou diversa per tal d'evidenciar que són susceptibles de canvi en un futur i que està a les nostres mans decidir com volem que siguin.

EL TERME GLOCAL:

En segon lloc, el títol de la proposta didàctica emfatitza les característiques del territori on s'esdevé l'organització social. Un espai que interconnecta allò local i allò global, sumat dins el terme "glocal", reflexa de la dinàmica vigent a l'actualitat.

Segons l'informe de la UNESCO de 1996, "el sistema educatiu ha d'ajudar a resoldre la tensió entre allò local i les tendències mundials, per tal de formar a nens i nenes com a ciutadans del món que no deixin de perdre les seves arrels, mentre simultàniament continuen protagonitzant rols actius en la vida de la seva nació i de la comunitat local". Sembla que en un món cada dia més globalitzat, l'amenaça a uniformitzar-nos culturalment per l'hegemonia del pensament únic és gairebé una realitat. Davant aquesta problemàtica, volem que els nostres estudiants en prenguin consciència a través de l'ensenyament de les ciències socials, i en concret, amb programacions com la aquí plantejada.

Sabem que des de sempre ha existit una relació dialèctica entre l'escala local i l'escala global malgrat que darrerament s'hagi accentuat (ESCRIGAS, C., LOBERA, J., i equip editorial 2009). També sabem que les necessitats d'ambdues realitats conflueixen: els reptes locals busquen propostes locals que s'insereixin en marcs globals, i els globals necessiten solucions globals que siguin localment acceptades. Per tant, si tenim en compte que les solucions globals poden sorgir de l'experiència local i viceversa, la solució a la globalització passa per reconèixer primer el nostre marc local.

En aquesta direcció, la identitat personal de cadascú de nosaltres ens porta a reflexionar entorn què assenta les basses de tal singularitat. La presa de consciència territorial és fonamental per al desenvolupament i constitució d'una personalitat única (CASAS 2001). Es tracta d'un punt de referència a on ens identifiquem per ser un lloc d'acollida, que ens ofereix un espai físic social i cultural propi. Aquest sentiment de pertinença ve donat pel procés històric passat juntament amb la potencialitat de futur. Podríem definir doncs el "marc local" com el nucli territorial bàsic de convivència, obert al món, sense fronteres fixes. Suposa la presa de consciència social d'una regió i de les seves particularitats concretes d'espai-temps-societat. La combinatòria final, a últim nivell, contempla doncs les diversitats locals intervinculades en un territori divers i plural.

6.1.5 Organització i coherència interna¹

Per tal de dotar de lògica seqüencial la nostra proposta didàctica, s'ha partit de tres nivells de desenvolupament de les ciències socials que volem que els nostres alumnes assoleixin. Aquestes tres fases, corresponents als tres estadis de formació d'una

¹ Seria recomanable tenir present l'apartat 6.2 SEQÜENCIA DIDÀCTICA on es pot observar gràficament la distribució del que es relata en aquest punt.

ciutadania democràtica², suposen diverses maneres d'interconnectar les unitats didàctiques de manera transversal i/o cronològica. Seguidament les detallem:

- 1r ESTADI- Procurar als estudiants la informació necessària per a conèixer i comprendre el marc social i cultural al en el qual viuen i actuen (temps i espai)

ORGANITZACIÓ EN ZOOM ESPACIAL I BLOCS TEMPORALS

Al llarg de la programació es considera àmpliament el concepte de territori (glocalitat) gràcies a ser un dels termes clau del desplegament de la proposta. Així, podem observar l'estratègia de zoom al llarg del plantejament del curs anual: iniciant-nos en un marc local (primer trimestre) i avançant cap al marc global (tercer trimestre).

Simultàniament, per tal de comparar la situació geogràfica-social amb el marc temporal, s'han ideat tres Blocs (passat, present, futur) els quals són repetits al llarg de cada trimestre. La raó d'aquesta distribució és aconseguir plantejar el mateix escenari territorial en tres contextos cronològics que permetin a l'alumnat entendre la causalitat històrica del present per a voler canviar el futur.

- 2n ESTADI- Ajudar a descobrir als alumnes que el seu món admet varies lectures o interpretacions que responen a diverses intencionalitats, interessos o prioritats personals i socials. L'acceptació de la relativitat del coneixement obliga a explicar el propi coneixement per a contrastar-lo amb la reflexió dels demés a fi de poder justificar la seva validesa i actuació.

DINÀMIQUES DE RECERCA I ANÀLISIS DE FONTS D'ACTUALITAT

Cada unitat didàctica inserida en la programació aquí exposada, té l'objectiu d'aportar als estudiants diferents mecanismes de recerca i anàlisi de Fonts.

En els Blocs de PRESENT i FUTUR es treballa la investigació i la recerca vinculada a Fonts d'actualitat, d'una història immediata no solament política, sinó social, cultural, econòmica o inclús quotidiana (MIRALLES, MOLINA 2011). La anàlisi dels esdeveniments i realitats socials recentment produïts o en procés de desenvolupament poden arribar a convertir-se en una interessantíssima eina didàctica per a les ciències socials. Tot i la dificultat que suposa ajudar a l'alumne a conèixer i entendre el món que el rodeja, fent-lo capaç de contrastar i verificar la informació rebuda dels medis de comunicació de masses, es tracta del perfecte instrument per a potenciar el pensament crític i la reflexió.

En el cas dels Blocs de PASSAT i FUTUR es treballa la anàlisi de Fonts i l'autonomia de l'alumne. En aquest sentit, es vol formar una predisposició crítica davant les múltiples fonts d'informació i de la lectura complexa d'aquestes. Per això es

² Estadis de formació en ciutadania democràtica per a l'alumnat de ciències socials exposats a per Marta Orts (ORTS 2011)

potencia la reflexió entorn la ideologia del relat social, formant els estudiants en la *literacitat crítica* per tal que esdevinguin “lectors que a més de saber descodificar, interpretar un codi, mostrat una competència semàntica i pragmàtica, que puguin assumir un rol d’analista identificant opinions, valors, interessos del text en la línia de la corrent de la anàlisi crític del discurs”. (SANTIESTEBAN, TOSAR, IZQUIERDO, LLUSÀ, CANALS, GONZÀLEZ, PAGÈS, 2015)

- 3r ESTADI- Treballar els continguts socials de tal manera que la pròpia naturalesa de les tasques escolars ajudin als futurs ciutadans a transformar el seu coneixement en comportament social democràtic i social.

DINÀMIQUES DE CONCEPCIONS PRÈVIES I PROJECTES D’ACTUACIÓ

Cada trimestre és concebut com una estructura independent, tot i la continuïtat que s’esdevé al llarg del curs anual, ja que preveu una evolució interna de menys a més participació de l’alumnat. Així doncs, s’inicia amb un primer període on es detecten les idees i concepcions prèvies del grup-classe, talment com un instrument que introdueixi al marc territorial a analitzar. Un cop s’han considerat les opinions, contradiccions o propostes dels estudiants, el grau d’autonomia de l’estudiant augmenta en cada unitat didàctica fins al Bloc de FUTUR. Allà s’introdueix la possibilitat d’actuar en una situació real i realitzar un projecte de col·laboració ciutadana. D’aquesta manera, un cop hem ajudat a als nostres alumnes a informar-se i a ser crítics envers les fonts, els oferim la possibilitat d’implicar-se activament amb els problemes actuals tot cooperant amb els demés. Un procés d’emancipació i cap a la llibertat, entesa com a consciència, igualtat o capacitat de diàleg.

6.1.6 Interconnexions amb altres matèries

Si recordem la voluntat de seguir la mecànica dels conceptes claus, proposada per Pilar Benejam, la proposta didàctica aquí desplegada pretén desdibuixar les fronteres entre disciplines de l’àmbit social. No obstant això, no està de menys evidenciar que ja des dels anys 80, ha existit un gran interès per interconnectar les àrees de coneixement, abans parcel·lades. Es procurava superar la individualitat de cada assignatura a fi de poder entendre la complexitat i la incertesa del nostre present. Malgrat que encara avui en dia el currículum apareix seccionat, existeix la necessitat de retornar al saber integrat per poder fer front a inquietuds del món actual.

En el cas de les ciències socials, parlar de transversalitat de matèries ens suposa integrar els continguts no només de Geografia o Història, sinó d’Història de l’Art, Economia, Ciutadania, Ètica o Religió, Sociologia, Demografia, Dret, Política, etc. Un compendi de coneixement social que sovint, malgrat debatre problemàtiques diverses, acaben demanant solucions comunes. Poder potenciar la anàlisi d’aquestes problemàtiques socials a l’aula, des d’una interpretació interdisciplinària, és la millor manera d’afavorir un pensament complex en l’alumne i per tant, és un dels fonaments de la nostra programació.

D'altra banda, no podem oblidar la necessitat d'establir interconnexions amb altres matèries, fora de l'àmbit social, que puguin completar la formació de l'alumnat:

- *Tecnologies*: Anàlisi de la interacció entre l'entorn, la tecnologia i la societat. Utilització de les TIC per a la informació, comunicació i processament de les dades.
- *Llengua*: Desenvolupament de les competències lingüístiques per descriure, explicar, justificar, interpretar i argumentar situacions i fenòmens.
- *Llengua anglesa*: llengua vehicular de part de la informació actual (premsa internacional)
- *Música*: Educació visual i plàstica: ús de diferents tipus de llenguatges (icònics, simbòlics, audiovisuals, etc.) per interpretar la realitat i per comunicar els resultats d'una recerca.
- *Ciències Naturals*: Desenvolupament d'una consciència i d'una actitud responsable envers el medi natural on vivim.
- *Matemàtiques* (Estadística): Recopilació, anàlisi, interpretació i representació de dades numèriques per a poder fer una valoració crítica de la societat que ens rodeja.

6.1.7 Metodologia

Les influències metodològiques que han guiat l'elecció de la proposta didàctica han estat varies. En tot moment s'ha volgut afavorir un aprenentatge constructivista, que prengué a l'alumne/a com a únic protagonista del procés. Tal voluntat ja havia estat preconitzada per altres metodologies anteriors, algunes de les quals resumim a continuació³;

EL MÈTODE DELS PROJECTES: A partir de les aportacions de John Dewey i William Heard Kilpatrick, es va desenvolupar una metodologia en la qual el docent deixa de tenir el protagonisme en el procés educatiu i passa a ser guia de l'activitat de cada grup-classe, de manera que facilita l'experimentació i el treball autònom dels alumnes (tant individualment com col·lectivament). Els projectes plantegen als estudiants problemes i dubtes, que han de resoldre segons un pla que ells mateixos defineixen, tot posant en joc les habilitats, destreses i coneixements de què disposen, i alhora, desenvolupar-ne de nous. Tot plegat fa que es responsabilitzin del seu treball i dels aprenentatges que van assolint. Les fases en les quals es distribueix el treball per projectes són quatre: intenció, preparació, solució i apreciació o difusió. Es tracta d'un procés de llarga durada, on la mateixa elecció del tema és responsabilitat de l'alumnat.

En relació a la nostra proposta didàctica, s'ha pres nota de gestió de l'alumnat com a responsable de l'elecció i l'execució del projecte. Així, s'ha incorporat un "pseudo-projecte" al final de cada trimestre, que commemora (a petita escala), la metodologia en qüestió.

³ Basat en la síntesis introductòria de ORTS, ABP

ELS CENTRES D'INTERÈS I EL PRINCIPI DE GLOBALITZACIÓ: Ovide Decroly fou el precursor del principi de globalització, el qual suposava un canvi curricular que passa per substituir les assignatures tradicionals per àrees temàtiques més àmplies (centres d'interès). Aquest està vinculat a les necessitats bàsiques dels protagonistes, i s'organitza en tres fases: l'observació, l'associació i l'expressió.

Troblem un paral·lelisme en la nostra seqüència didàctica i la convergència de coneixements del principi de globalització. En el nostre cas, reproduir un context determinat (present, passat o futur) ens porta a procurar àrees temàtiques que incloguin incisos d'altres matèries.

L'ESCOLA ACTIVA: Per Adolphe Ferrière, el treball a l'escola ha de caracteritzar-se per facilitar la lliure activitat dels alumnes davant una investigació. D'aquesta manera, l'esforç d'aquests queda mediatitzat per l'interès que els desperta l'activitat que realitza.

També en la nostra programació posem en evidència la necessitat imperiosa d'una participació activa dels estudiants, així com la seva implicació personal.

MÈTODE LLIURE DE TREBALL EN GRUP. El pedagog Roger Cousinet clamava que el docent no havia de ser l'única font d'informació en el procés d'aprenentatge. Ben al contrari, calia una interacció entre iguals amb l'alumnat, ja que ells eren qui escollien les tasques a realitzar i els companys de grup. També la seva organització interna i treball hauria de ser autònom, afavorint la socialització dels propis estudiants.

Al llarg del desenvolupament de la programació didàctica sobre "L'organització social en el territori glocal" existeix un conjunt d'unitats didàctiques especialment enfocades a garantir el protagonisme de l'alumnat així com el seu treball autònom.

APRENTATGE BASAT EN PROBLEMES (ABP):Mètode didàctic que requereix que els estudiants s'involucrin de forma activa en el seu propi aprenentatge, el qual es defineix en un escenari de formació autodirigida. Aquest procés ve guiat per un cas (o problema) que es basa en problemes del món professional i s'enfoca amb interdisciplinarietat. El tutor doncs, simplement dinamitza i orienta el treball mentre coordina les sessions col·lectives. No imparteix matèria atès que són els propis estudiants qui fan d'agents responsables de definir el seu pla d'estudi, el material didàctic i l'avaluació.

En el cas que ens ocupa, la influència de la metodologia ABP es pot observar en la voluntat d'utilitzar un problema real per a plantejar l'organització i exposició del contingut. Malgrat no ser el propi alumne qui ho selecciona, la contextualització problematitzada és l'origen de la majoria d'unitats didàctiques proposades a continuació.

APRENTATGE SIGNIFICATIU. David Paul Ausubel determinà que els interessos de l'alumne i les seves necessitats eren claus en relació al grau de motivació envers les activitats que se'ls proposaven.

L'aportació d'Ausubel és fonamental per a justificar la nostra proposta metodològica. En tot moment cal donar coherència i sentit a la programació educativa, per tal que els alumnes siguin conscients de la utilitat dels resultats obtinguts. Així doncs, a tall de síntesis, podem afirmar que pretenem desenvolupar una metodologia activa que parteixi del context educatiu i persegueixi estratègies dialògiques, de treball en equip, participatives i orientades a problemàtiques reals. Aquesta ha de tenir en consideració les concepcions prèvies de l'alumnat i ha de presentar una avaluació continuada que li permeti a l'estudiant *aprendre a aprendre*. També ha d'afavorir la consciència d'autonomia i iniciativa personal: tenir criteri propi, imaginar projectes, transformar idees en accions i prendre decisions de manera responsable. Un conjunt d'habilitats socials de les quals destaca la investigació com a eina bàsica d'accés al coneixement.

6.1.8 Programacions de referència

Davant el plantejament d'una programació anual que pogués plasmar la meua visió educativa, així com tot allò après al llarg del Màster de Formació del Professorat, vaig creure necessari fer una recerca prèvia de materials que poguessin completar la meua pròpia idea inicial al respecte. Així doncs, crec necessari aportar dos exemples diversos que podrien acompanyar la meua Proposta didàctica i incidir en la mateixa línia educativa.

El primer cas és un exemple de Gemma Tribó, inclòs a la seva publicació *Ensenyar a pensar històricament* (2005) p. 36, com a mostra d'una programació que parteix d'un currículum cíclic que engloba tota l'etapa educativa obligatòria de l'alumnat. En aquesta s'utilitza una metodologia que reforça l'aprenentatge autònom i incorpora els elements socio-afectius de diferents nivells de complexitat. Aporta també una organització interna a través d'un concepte clau divers, la identitat/alteritat, que vehicula les diferents unitats didàctiques, les quals també són conceptes històrics destacats. Cadascuna d'aquestes unitats didàctiques es troba reforçada en l'ús de problemàtiques reals de la nostra societat. Així, resumidament, facilita que el nen/a es descentri de la seva visió egocèntrica de la realitat per tal que aprengui a conèixer altres identitats i a valorar-les positivament com a part d'una interrelació constant en la resolució de necessitats mútues a escala mundial. Com es pot veure a continuació, es tracta d'un cas estretament proper en tan que no solament utilitza un concepte clau en la seqüenciació didàctica, sinó que també procura emfatitzar la necessitat d'un zoom glocal en la distribució del contingut.

ETAPES EDUCATIVES	UNITATS DE PROGRAMACIÓ
Infantil (3-6 anys)	Jo i els demés
Primària (6-12 anys)	Necessitem els demés
	La meva comunitat (localitat, barri)
	El meu país en el món
Secundària (12-16 anys)	Un món sense fronteres
	Les organitzacions internacionals

El segon cas a detallar és obra de Montserrat Casas i es troba inserit en l'article "Identidad local/conciencia territorial. Vivir y convivir en el marco local" a ESTEPA, J., FRIERA, F., PIÑEIRO, R.M., *Identidades y territorios: un reto para la didáctica de las Ciencias Sociales*. És doncs un altre mostra de com introduir el territori com a punt de referència, per tal de emfatitzar les persones i les convivències que se'n deriven. La programació en aquest cas ve donada per un sol curs escolar d'ESO, on es plantegen tres grans blocs que organitzen el contingut i tenen una finalitat diversa: "D'on sóc, on visc i d'on vinc", "El territori com a entorn construït" i "Posem en pràctica la ciutadania". En els tres casos es preparen activitats que fomentin el debat entorn el territori i la seva pròpia opinió al respecte, així com també sortides que fomentin un contacte directe amb la realitat i propiciïn capacitats d'observació, interrogació, anàlisi i interpretació. En aquesta línia, la nostra proposta també hi és molt pròxima.

En la següent taula es pot apreciar una síntesis del funcionament de la proposta:

BLOC	FINALITAT	CARACTERISTIQUES
D'on sóc, on visc i d'on vinc	Potenciar la identificació i els sentiments de pertinença i estimació cap a una comunitat culturalment formada i progressivament més diversa i complexa.	Desenvolupar hàbits de convivència, conscients de la dificultat que comporta ampliar les xarxes relacionals i fomentar la solidaritat i el respecte per tothom qui és diferent.
El territori com a entorn construït	Lectura i interpretació del territori. Pretén descobrir la història a partir dels testimonis materials que mantenen la memòria històrica. Vol entendre el territori per conquerir-lo i poder considerar-lo propi.	Desenvolupar hàbits de mirar i veure, d'interrogar-se, buscar responsabilitats, de llegir i de comprendre el territori.
Posem en pràctica la ciutadania	Plantejament i argumentació de la importància de la cooperació i el compromís a nivell internacional. També	Proporcionar instruments per a facilitar la participació i un compromís tan individual com col·lectiu

6.2 PROGRAMACIÓ ESQUEMÀTICA

BLOC		Què hi ha? PRESENT <i>L'organització social en el territori glocal</i>		Per què? PASSAT <i>L'època moderna (s. XVI)</i>		Què hi podem fer? FUTUR <i>Participació ciutadana</i>	
ÀREA SOCIAL		GEOGRAFIA		HISTÒRIA	PATRIMONI CULTURAL	CIUTADANIA	
DINÀMICA		EXPOSICIÓ (CLASSE-DEBAT)	RECERCA d'INFORMACIÓ (SORTIDA)	ANÀLISIS DE FONTS (CLASSE-DEBAT)	ANÀLISIS DE FONTS (TREBALL INDIVIDUAL)	PROJECTE D'ACTUACIÓ (TREBALL COL·LECTIU)	
AGRUPACIÓ		GRUP-CLASSE	TREBALL EN EQUIPS	GRUP-CLASSE	INDIVIDUAL	TREBALL EN EQUIPS (de 3, 5 i 30)	
1R TRIMESTRE	TEMA	NIVELL LOCAL I NACIONAL: <i>Catalunya i Espanya</i>		ESPANYA SOTA EL DOMINI DELS ÀUSTRIA		LA CRISI ECONÒMICA ACTUAL	
	UD	EL MEU ENTORN IMMEDIAT		LLUMS I SOMBRES DELS ÀUSTRIES	BARR(OH!)C	ATUREM L'ATUR	
	CONTINGUT	ECONOMIA -El paisatge i l'explotació de recursos. Espais protegits -Els sectors -Les vies de comunicació		HISTÒRIA La monarquia dels Habsburg	ART La pintura del Segle d'Or espanyol (Barroc)	EMPRENEDORIA -Debat sobre la situació actual -Interessos individuals de l'alumnat -Decisió per consens d'un "projecte" que pugui incidir en el nostre entorn -Realització d'un ESTAT DE LA QÜESTIÓ	
	ORIGEN	FONT: GRÀFIC	INVESTIGACIÓ: ENQUESTES	FONT: PINTURA DE LA FAMÍLIA REAL	FONT: CONJUNT PICTÒRIC	PROBLEMÀTICA ACTUAL: <i>L'alta taxa d'atur entre la joventut espanyola</i>	

2N TRIMESTRE	TEMA	<i>EL NIVELL SUPRANACIONAL: La Unió Europea</i>		<i>ELS NOUS ESTATS MODERNS D'EUROPA</i>		<i>EL REPTE DE LA IDENTITAT EUROPEA</i>
	UD	MARE EUROPA		MONARQUIES MODERNES	<i>¿QUI PROTESTA?</i>	PROJECTE INDEPENDÈNCIA
	CONTINGUT	POLÍTICA -La divisió del territori fins a nivell nacional -Demografia europea -Les principals polítiques estatals a l'UE		HISTÒRIA Les monarquies absolutes i parlamentàries	RELIGIÓ El protestantisme i la Contrareforma	DRET -Debat sobre la situació actual -Interessos individuals de l'alumnat -Decisió per consens d'un "projecte" que pugui incidir en el nostre entorn -Realització d'una HIPÒTESIS VIABLE
	ORIGEN	FONT: MAPA	INVESTIGACIÓ: BASES DE DADES ONLINE	FONT: INDICADOR DEMOGRÀFIC D'UNA ZONA	FONT: ÍNDEX DE CENTRES DE CULTURE D'UNA ÀREA	PROBLEMÀTICA ACTUAL: <i>La proposta catalana d'esdevenir un país independent</i>
3R TRIMESTRE	TEMA	<i>LA CONVIVÈNCIA MUNDIAL</i>		<i>AMPLIACIÓ DELS HORIZONS EUROPEUS</i>		<i>LES MIGRACIONS INTERNACIONALS</i>
	UD	ESTEM GLOBALITZATS!		L'AVENTURA DEL NOU MÓN	L'HOME UNIVERSAL	PROJECTE REFUGIATS
	CONTINGUT	ÈTICA - La interdependència socioeconòmica dels països -La multiculturalitat i els Drets Humans -La sostenibilitat mediambiental		HISTÒRIA La colonització d'Amèrica	FILOSOFIA L'Humanisme i la cosmovisió moderna	COMUNICACIÓ -Debat sobre la situació actual -Interessos individuals de l'alumnat -Decisió per consens d'un "projecte" que pugui incidir en el nostre entorn -Realització TEORICOPRÀCTICA final
	ORIGEN	FONT: ANÀLISIS DAFO	INVESTIGACIÓ: NOTÍCIES I ARTICLES DE PREMSA	FONT: FRAGMENT TEXT	FONT: ASSAIG	PROBLEMÀTICA ACTUAL: <i>La Crisi Humanitària de les persones refugiades</i>

6.3 VALORS

Segons M. Castells (citat per TRIBÓ 2005) “els temes més importants que ha d’abordar el sistema educatiu són la socialització de les futures generacions, la transmissió de valors culturals, la formació pel mercat laboral i assegurar una producció del coneixement”. En un entorn on les noves tecnologies gestionen majoritàriament les relacions amb el coneixement i la informació, s’acaba emfatitzant l’individualisme pel damunt de la sociabilitat. També els fenòmens constants de risc, juntament amb els nous models globalitats d’interdependència, fa imprescindible qüestionar-se quins efectes recauran en la vida de les persones. La majoria de societats desenvolupades es troben doncs en un moment de canvi social on la millora sensible de la qualitat de vida és possible (GRASA 1998). Una millor distribució de la riquesa material, un increment del control dels nivells de poder per part de la ciutadania, una transformació dels valors culturals dominants i el camí cap a aconseguir una vida plena per a tots els individus haurien de guiar el canvi. Tanmateix, precisem de l’educació-acció per a poder fer-ho real: no com a única solució però sí com a condició necessària.

Davant el creixent nombre d’oportunitats, cal una construcció de personalitats flexibles per a adaptar-se a tals processos de transformació. Un canvi permanent, on els ciutadans demanen seguretat. Solament a partir del mètode educatiu es pot aconseguir assentar unes bases sòlides i garantir l’estabilitat de la mateixa democràcia (GÓMEZ 1998). En aquest sentit, una pràctica de valors, actituds i normes ètiques són el punt imprescindible a considerar. Entenem com a valor “les qualitats de la realitat material i humana que ens permeten preferir les manifestacions d’aquesta realitat que són, o ens semblen, més òptimes” (SOUTO 1999). Val a dir que els valors caracteritzen “una manera de ser que determina els nostres criteris personals en el moment d’emetre judicis, fet que pressuposa un alt caràcter afectiu”. A més, els valors desenvolupen tendències que ens orienten la conducta i inclús ens determinen el comportament. Aquestes tendències a actuar d’una manera concreta és el que s’anomena actitud i està intrínsecament lligat als hàbits de cadascú. Per tant, és fonamental conèixer el nostre alumnat i les seves idees espontànies, el context quotidià o el pensament vulgar, ja que ens determinarà el filtre cultural que els envolta. Per a fer-ho, Souto ens proposa treballar els jocs de simulació o gamificacions, ja que presenten un entorn on ells han de prendre decisions i emetre judicis al respecte.

No podem però perdre de vista que hem d’educar en els valors i que cal tal com ens exposa Rafael Grasa (GRASA 1998) defensar els Drets Humans com a model de moralitat pública i universal, unitària i legítima. En un marc d’interrelació social, els futurs ciutadans han de poder desenvolupar amb un esperit crític, prenent decisions i manifestant-les públicament. Per tant, en la nostra proposta didàctica procurem plantejar dinàmiques i activitats que apostin per la llibertat, l’empatia i la igualtat. No obstant, és realment a partir d’un aprenentatge vivencial a partir del qual podem fomentar la seva aplicabilitat i poder així aconseguir una socialització que, des d’un compromís personal ferm, construeixi un món més just i solidari.

6.4 COMPETÈNCIES

La nova societat de la informació i la comunicació ha propiciat una reflexió sobre l'accés al coneixement i les habilitats que permeten un aprenentatge significatiu. Milloren la capacitat d'utilitzar el coneixement adequat -informació, comprensió, habilitats i valors- creativament i responsable, en situacions concretes per trobar solucions i establir nous lligams. En aquest sentit, i segons el que dicta el Decret 187/2015, cal desenvolupar amb èxit un seguit de competències transferibles i professionals classificables segons l'àmbit al qual fan referència.

Tanmateix, no podem deixar de fer incís en l'Informe Delors (1966), (citada per UNESCO 2015) el qual concisa quatre pilars de l'aprenentatge, o noves competències:

- Competència tècnica (saber o conèixer): Coneixements. Implica l'aprendre a aprendre.
- Competència metodològica (saber fer): Procediments i destreses, per afrontar situacions nombroses. S'inclou també el treball en equip.
- Competència participativa (saber estar i conviure): Actituds, valors i normes per poder viure junts. Basada en la interdependència, el respecte mutu i la valoració de la pluralitat.
- Competència personal (saber ser): Desenvolupament de la pròpia personalitat i les capacitats (memòria, raonament, sentit estètic, capacitats físiques, aptitud de comunicació, etc.) amb autonomia i responsabilitat.

6.4.1 Transversals o genèriques

- Competència comunicativa lingüística i audiovisual.
- Competència metodològica; del tractament de la informació i competència digital.
- Competència d'aprendre a aprendre.
- Competència d'autonomia i iniciativa personal.
- Competència social i ciutadana.

6.4.2 Específiques

DIMENSIÓ HISTÒRICA

- **Competència 1.** Analitzar els canvis i les continuïtats dels fets o fenòmens històrics per comprendre'n la causalitat històrica.
- **Competència 2.** Aplicar els procediments de la recerca històrica a partir de la formulació de preguntes i l'anàlisi de fonts, per interpretar el passat.
- **Competència 3.** Interpretar que el present és producte del passat, per comprendre que el futur és fruit de les decisions i accions actuals.
- **Competència 4.** Identificar i valorar la identitat individual i col·lectiva per comprendre la seva intervenció en la construcció de subjectes històrics.

DIMENSIÓ GEOGRÀFICA

- **Competència 5.** Explicar les interrelacions entre els elements de l'espai geogràfic, per gestionar les activitats humanes en el territori amb criteris de sostenibilitat.
- **Competència 6.** Aplicar els procediments de l'anàlisi geogràfica a partir de la cerca i l'anàlisi de diverses fonts, per interpretar l'espai i prendre decisions.
- **Competència 7.** Analitzar diferents models d'organització política, econòmica i territorial, i les desigualtats que generen, per valorar com afecten la vida de les persones i fer propostes d'actuació.

DIMENSIÓ CULTURAL

- **Competència 8.** Analitzar les manifestacions culturals i relacionar-les amb els seus creadors i la seva època, per interpretar les diverses cosmovisions i la seva finalitat.
- **Competència 9.** Valorar el patrimoni cultural com a herència rebuda del passat, per defensar-ne la conservació i afavorir que les generacions futures se l'apropriïn.

DIMENSIÓ CIUTADANA

- **Competència 10.** Valorar les expressions culturals pròpies, per afavorir la construcció de la identitat personal dins d'un món global i divers.
- **Competència 11.** Formar-se un criteri propi sobre problemes socials rellevants per desenvolupar un pensament crític.
- **Competència 12.** Participar activament i de manera compromesa en projectes per exercir drets, deures i responsabilitats propis d'una societat democràtica.
- **Competència 13.** Pronunciar-se i comprometre's en la defensa de la justícia, la llibertat i la igualtat entre homes i dones.

Per tal d'interrelacionar-los en les diferents unitats didàctiques que componen la Programació Anual analitzada, s'ha realitzat una taula de correspondències:

CORRESPONDÈNCIES		COMPETÈNCIES												
T	UD	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1R TRIMESTRE	EL MEU ENTORN IMMEDIAT			X		X	X							
	LLUMS I SOMBRES DELS ÀUSTRIES	X	X	X							X			
	BARR(OH)C		X	X					X	X				
	ATUREM L'ATUR			X								X	X	
2N TRIMESTRE	MARE EUROPA			X			X							
	MONARQUIES MODERNES	X	X	X										
	¿QUI PROTESTA?		X	X						X				
	PROJECTE INDEPENDÈNCIA			X	X							X	X	
3R TRIMESTRE	ESTEM GLOBALITZATS!			X		X	X	X						
	L'AVENTURA DEL NOU MÓN	X	X	X							X			
	L'HOME UNIVERSAL		X	X					X	X				
	PROJECTE REFUGIATS			X								X	X	X

6.5 CONTINGUTS CURRICULARS

El currículum estipulat per l'ANNEX 6 del Decret 187/2015 de la LEC ens presenta els continguts bàsics per al tercer curs d'Educació Secundària Obligatòria. Al llarg de la Programació aquí exposada, s'ha seguit el següent índex curricular, tot hi haver-ne alterat l'ordre i distribució temàtica.

- *L'edat moderna*
 - *L'ampliació del món conegut. Conquesta i colonització d'Amèrica. Les civilitzacions precolombines.*
 - *Trets principals de la formació i evolució de l'estat modern.*
 - *La cultura i l'art als segles XVI i XVII. Humanisme, Renaixement i Barroc.*
 - *Evolució social, política i econòmica d'Europa a l'edat moderna. Diferents tipus de monarquies. La Reforma protestant i la contrareforma. Els conflictes religiosos.*
 - *Formació i evolució de la monarquia hispànica. Catalunya dins la monarquia dels Àustria: permanència de les institucions i conflicte polític.*

- *Activitat econòmica i organització política*
 - *Els territoris, els recursos naturals i la seva distribució al món. Les activitats humanes i les grans àrees productives mundials. La distribució dels recursos en el món. El desenvolupament sostenible.*
 - *Els sectors econòmics de producció i els paisatges que originen. Localització i deslocalització industrial. Problemes mediambientals i reptes que generen.*
 - *Desenvolupament i subdesenvolupament. La globalització econòmica.*
 - *L'organització política i la divisió del territori.*

6.5.1 Els Conceptes claus

Els conceptes clau que s'han tingut en compte, en consonància amb els continguts curriculars, han estat els següents:

CC1, CC3, CC4, CC5, CC6, CC9, CC14, CC16
CC22, CC23, CC24, CC25, CC26, CC27, CC28

6.6 CRITERIS D'AVUACIÓ

Els criteris d'avaluació seguit en la programació, formen part del marc normatiu català anunciat (Decret 187/2015). En aquest cas, els corresponents al curs de tercer d'Educació Secundària Obligatoria són els següents:

1. Analitzar, per mitjà d'indicadors socioeconòmics, els desequilibris en la distribució dels recursos, explicant-ne possibles causes i conseqüències, i identificar les mesures de suport al desenvolupament sostenible.
2. Analitzar aspectes del funcionament de l'economia en el món i a Europa en particular, destacant la interdependència entre països i algunes de les diferents polítiques econòmiques.
3. Caracteritzar i analitzar els espais agraris i distingir els principals tipus de paisatges agraris del món, Europa, Espanya i Catalunya. Grans espais agrícoles, tot comentant ordenadament i d'acord amb pautes clares algunes de les seves característiques principals. Paisatges agraris del món, Europa, Espanya i Catalunya.
4. Descriure i analitzar els espais industrials i distingir alguns tipus de paisatges industrials. Localitzar les principals àrees de producció industrial, centres de producció del món, i identificar els factors actuals de localització i de deslocalització dins de la globalització econòmica.
5. Identificar la diversitat de serveis del sector terciari valorant la importància de les xarxes de comunicacions i de transport en el desenvolupament econòmic i analitzant el pes del sector juntament amb els sectors primaris i secundaris per concloure'n l'índex de desenvolupament.
6. Analitzar fonts textuais, gràfiques i cartogràfiques que reflecteixin nivells de consum contrastats entre països, així com els problemes derivats del comerç desigual i el deute extern entre països desenvolupats i en vies de desenvolupament.
7. Identificar els principals paisatges naturals protegits de Catalunya i d'Espanya, així com els principals paisatges humanitzats reconeixent-los en les seves respectives comunitats autònomes.
8. Analitzar l'organització politicoadministrativa de les diverses escales de l'organització territorial dels estats analitzant les formes adoptades a Espanya i a la divisió comarcal de Catalunya.
9. Descriure i analitzar les característiques de la monarquia hispànica i les relacions amb Catalunya.
10. Sintetitzar les causes que van dur als grans descobriments geogràfics dels segles XV i XVI.

6.7 SISTEMA D'AVUACIÓ

6.7.2 Plantejament

CONTINUADA

Cada TRIMESTRE comptarà amb 5 elements d'avaluació:

- 1 TEST de conceptes al final del BLOC PRESENT (individual)
- 1 DOSSIER de sortida al final del BLOC PRESENT (treball grupal)
- 1 ACTIVITAT d'empatia històrica en el BLOC PASSAT (individual)
- 1 ANÀLISIS d'una font al final del BLOC PASSAT (treball individual)
- 1 RESULTAT final del PROJECTE del BLOC FUTUR (treball individual i grupal)

Tot plegat vindrà compensat amb la PARTICIPACIÓ i IMPLICACIÓ a l'aula.

6.7.1 Percentatges

Cada BLOC (Present, Passat i Futur) obtindrà un 30% del pes de la nota final. En el cas del Bloc del PASSAT, compost per dues unitats didàctiques, el percentatge es repartirà entre ambdues.

TEST DE CONCEPTES	20%
DOSSIER DE SORTIDA	10%
ACTIVITAT D'EMPATIA	10%
ANÀLISIS DE FONTS	20%
RESULTAT DEL PROJECTE	30%
PARTICIPACIÓ	10%

6.8 ESTRATÈGIES D'ATENCIÓ A LA DIVERSITAT

Al llarg del plantejament de la Programació Didàctica s'han tingut en compte la situació contextual hipotètica a es podria fer realitat aquesta proposta. En aquest sentit, la situació del grup-classe solament presentaria diferents plans individualitzats existents des de primària, majoritàriament. No obstant, podríem pensar que els diferents PI presentarien característiques molt diverses. Majoritàriament serien problemes en l'aprenentatge, que es podrien pal·liar a partir de buscar altres aprenentatges significatius en consonància amb l'alumne/a. També podríem considerar algun alumne amb problemes conductuals i demanda d'atenció constant. Una possible estratègia que podríem utilitzar és tenir molt en compte la motivació i participació d'aquest cas. En involucrar-lo en activitats i oferir-li un rol concret, podríem aconseguir potenciar la seva integració en el grup-classe, i per tant, facilitar que respongui positivament al respecte.

No obstant, en termes generals, caldria que l'adaptació curricular fos producte d'un anàlisi previ de cada grup-classe, tenint en consideració les informacions del PI i les observacions de la tutora. Caldria adaptar no solament les activitats puntuals i recursos, sinó tot el sistema d'avaluació. L'objectiu seria aconseguir una fórmula que, en cada cas singular, permetés a l'alumnat amb diversitat funcional a poder fer front a les problemàtiques proposades per l'aprenentatge. És necessari però un cert temps per detectar les fortaleces i debilitats de cada alumne que poden ajudar a projectar aquesta fórmula específica que afavoreixi el màxim desplegament personal de cadascú.

7. PROGRAMACIÓ DIDÀCTICA TRIMESTRAL

La seqüència didàctica aquí exposada s'ubica en el TERCER TRIMESTRE d'un curs escolar anual de 105 hores lectives. Es tracta doncs de 35 hores⁴ organitzades a partir de quatre unitats didàctiques entrelaçades.

7.1 UNITAT DIDÀCTICA "ESTEM GLOBALITZATS!"

GRUP CLASSE	DURADA	PERÍODE (TRIMESTRE)	PROGRAMACIÓ DEL CURS	MARC LEGAL
3R ESO	13 HORES	3R TRIMESTRE	L'ORGANITZACIÓ SOCIAL EN EL TERRITORI "GLOCAL"	LEC 6945-28.8.2015 (LOE)
ÀREA/ MATÈRIA		TÍTOL UNITAT		BLOC
Ciències socials		ESTEM GLOBALITZATS!		LA CONVIVÈNCIA MUNDIAL

OBJECTIUS DIDÀCTICS	COMPETÈNCIES CURRICULARS	CRITERIS D'AVUACIÓ CURRICULARS
Entendre el fenomen de la Globalització, així com les principals evidències del nostre entorn que demostren que "estem globalitzats".	3. Interpretar que el present és producte del passat, per comprendre que el futur és fruit de les decisions i accions actuals.	-
Identificar les principals causes que ens han portat a la situació d'interdependència de països, així com les diferències existents entre aquests.	5. Explicar les interrelacions entre els elements de l'espai geogràfic, per gestionar les activitats humanes en el territori amb criteris de sostenibilitat.	5. Identificar la diversitat de serveis del sector terciari valorant la importància de les xarxes de comunicacions i de transport en el desenvolupament econòmic i analitzant el pes del sector juntament amb els sectors primaris i secundaris per concloure'n l'índex de desenvolupament.

⁴ Al llarg de la Programació s'han comptabilitzat sessions de 50 minuts, en comptes de 60, considerant un temps de marge per a iniciar propiament l'activitat docent.

Identificar els passos a seguir per realitzar una investigació a un arxiu i ser capaç de realitzar-la.	6. Aplicar els procediments de l'anàlisi geogràfica a partir de la cerca i l'anàlisi de diverses fonts, per interpretar l'espai i prendre decisions.	1. Analitzar, per mitjà d'indicadors socioeconòmics, els desequilibris en la distribució dels recursos, explicant-ne possibles causes i conseqüències, i identificar les mesures de suport al desenvolupament sostenible.
Entendre i analitzar críticament notícies de diaris a partir de la mecànica de la literacitat crítica.		6. Analitzar fonts textuais, gràfiques i cartogràfiques que reflecteixin nivells de consum contrastats entre països, així com els problemes derivats del comerç desigual i el deute extern entre països desenvolupats i en vies de desenvolupament.
Valorar les conseqüències que se'n deriven utilitzant els conceptes de multiculturalitat i sostenibilitat.	7. Analitzar diferents models d'organització política, econòmica i territorial, i les desigualtats que generen, per valorar com afecten la vida de les persones i fer propostes d'actuació.	4. Descriure i analitzar els espais industrials i distingir alguns tipus de paisatges industrials. Localitzar les principals àrees de producció industrial, centres de producció del món, i identificar els factors actuals de localització i de deslocalització dins de la globalització econòmica
Presentar una opinió personal crítica envers la situació d'uniformitat que deriva de la Globalització.		
CONTINGUTS CURRICULARS		
- Activitat econòmica i organització política (CC22, CC23, CC24, CC25, CC26, CC27, CC28)		
SEQÜENCIACIÓ DELS CONTINGUTS		
Desenvolupament i subdesenvolupament. La globalització econòmica. -La interdependència socioeconòmica dels països -La multiculturalitat i els Drets Humans -La sostenibilitat mediambiental		
CONNEXIONS AMB ALTRES MATÈRIES		
Economia, Ètica, Tecnologia		

ACTIVITATS	TÍTOL	TEMPS	DESENVOLUPAMENT	ORG. SOCIAL	MATERIAL RECURSOS	Atenció a la DIVERSITAT
INICIALS	GAMIFICACIÓ	20'	Presentació del Trimestre i de la Unitat didàctica: Estem Globalitzats! Introducció als objectius i al sistema d'avaluació.	Conjunta	Joc adaptat "Glob-all"	
		30'	Gamificació "GLOB-ALL". Adaptació del joc de taula del monopoli, on l'alumnat esdevindrà una empresa que vol "urbanitzar" el planeta.			
	DEBAT IDEES PRÈVIES	10'	Realització d'un "sputnik" sobre els conceptes que els suggereixen un seguit d'imatges projectades sobre la globalitat actual.	Individual	Fitxa d'idees prèvies i presentació d'imatges	
20'	Posada en comú a la pissarra per torns, de les idees apuntades al full. Síntesis consensuada de les primeres concepcions sobre el tema.	Conjunt				
20'	Generació d'un debat entorn les formes de globalització del nostre dia a dia. Recull de preguntes que ens fem.					

DESENVOLUPAMENT	APE ⁵ T1	20'	Aprofitament d'una de les seves preguntes recollides per a provocar un debat sobre el tema a exposar.	Conjunta	Presentació Power point	
		30'	Exposició del T1: la interdependència socioeconòmica dels països			
	APE T1	10'	Breu referència al T1	Conjunta	Notícia 1	
		30'	Treball conjunt a partir a partir de la lectura d'una notícia.			
		10'	Abstracte final de les idees principals del text			
	APE T2	20'	Aprofitament d'una de les seves preguntes recollides per a provocar un debat sobre el tema a exposar.	Conjunta	Presentació Power point	
		30'	Exposició del T2:La multiculturalitat i els Drets Humans			
	APE T2	10'	Breu referència al T2	Conjunta	Notícia 2	
30'		Treball conjunt a partir a partir				

⁵ Simplificació del terme "APRENTATGE"

		10'	de la lectura d'una notícia. Abstracte final de les idees principals del text			
	APE T3	20'	Aprofitament d'una de les seves preguntes recollides per a provocar un debat sobre el tema a exposar.	Conjunta	Presentació Power point	
		30'	Exposició del T3: La sostenibilitat mediambiental			
	APE T3	10'	Breu referència al T3.	Conjunta	Notícia 3	
		30'	Treball conjunt a partir a partir de la lectura d'una notícia.			
		10'	Abstracte final de les idees principals del text.			
	Preparació SORTIDA	15'	Introducció a la Investigació d'arxiu: objectius i passos a seguir.	Conjunta	Dossier de la sortida	Hi haurà un Dossier adaptat pels casos PI
		20'	Explicació de la Sortida: finalitat, horaris i recerques, Configuració dels grups de treball i repartició dels dossiers.			
		15'	Espai de treball: preparació prèvia online i organització del	Grupal		

			tema a treballar. En cada cas serà una senzilla pregunta anecdòtica sobre la ciutat de Girona (improbable de trobar a Internet) que la reivindicarà com una ciutat globalitzada.			
	SORTIDA del TRIMESTRE	(Tot el dia)	Visita a l'Arxiu de Girona on es desenvoluparà una visita guiada inicial precedida d'un espai de temps per a dur a terme la recerca plantejada al Dossier de la sortida.	Conjunt i grupal	Dossier de la sortida	
	Anàlisis SORTIDA	40' 10'	Exposició de cada grup dels seus resultats de la recerca i entrega del Dossier. Valoració conjunta de la sortida: idoneïtat, planificació, funcionament, temporització.	Grupal Conjunta	Dossier de la sortida	
SÍNTESI	AVALUACIÓ	10' 40'	Breu explicació del Test i del sistema d'avaluació. Temps per a possibles dubtes. Realització del Test de conceptes: una notícia per analitzar, que sintetitzi en un marc local, una problemàtica internacional. (Ex. Els transgènics del Baix Ter)	Individual	Test de conceptes	Adaptació del test en cada cas PI

	CLAUSURA	20'	Realització de l'enquesta de final d'unitat mentre se'ls faciliten les notes finals.	Individual	Enquesta	
		30'	Reflexió final sobre punts positius i negatius de la Unitat. Recordatori de les preguntes inicials, per veure quines respostes som capaços de donar-hi ara.	Conjunta		

7.2 UNITAT DIDÀCTICA: “L’AVENTURA DEL NOU MÓN”

GRUP CLASSE	DURADA	PERÍODE (TRIMESTRE)	PROGRAMACIÓ DEL CURS	MARC LEGAL
3R ESO	8 HORES	3R TRIMESTRE	L'ORGANITZACIÓ SOCIAL EN EL TERRITORI “GLOCAL”	LEC 6945-28.8.2015 (LOE)
ÀREA/ MATÈRIA		TÍTOL UNITAT	BLOC	
Ciències socials		L’AVENTURA DEL NOU MÓN	LA CONVIVÈNCIA MUNDIAL	

OBJECTIUS DIDÀCTICS	COMPETÈNCIES CURRICULARS	CRITERIS D’AVALUACIÓ CURRICULARS
Recordar els grans descobriments de l’època moderna així com les causes que els motivaren i les conseqüències que se’n derivaren.	1. Analitzar els canvis i les continuïtats dels fets o fenòmens històrics per comprendre’n la causalitat històrica.	10. Sintetitzar les causes que van dur als grans descobriments geogràfics dels segles XV i XVI
Reconèixer la multiplicitat de fonts textuais existents i identificar els passos a seguir per al seu anàlisi. Demostrar una lectura atenta i participativa, a partir de la mecànica dels Tallers de Lectura.	2 . Aplicar els procediments de la recerca històrica a partir de la formulació de preguntes i l’anàlisi de fonts, per interpretar el passat.	12. Contrastar interpretacions diverses sobre la conquesta i colonització d’Amèrica.
Comprovar que l’organització social en el territori glocal actual és producte dels esdeveniments del passat.	3. Interpretar que el present és producte del passat, per comprendre que el futur és fruit de les decisions i accions actuals	-

Valorar el canvi de mentalitat que suposà el descobriment d'un nou continent.	10. Valorar les expressions culturals pròpies, per afavorir la construcció de la identitat personal dins d'un món global i divers.	-
CONTINGUTS CURRICULARS		
- L'edat moderna (CC1, CC3, CC4, CC5, CC6, CC9, CC14, CC16)		
SEQÜENCIACIÓ DELS CONTINGUTS		
L'anàlisi de fonts: El text. Els Tallers de lectura L'ampliació del món conegut. <ul style="list-style-type: none"> - La situació prèvia a la conquesta - El viatge al nou món - Les civilitzacions precolombines - La colonització d'Amèrica - El nous descobriments 		
CONNEXIONS AMB ALTRES MATÈRIES		
Llengua catalana, Tecnologia		

ACTIVITATS	TÍTOL	TEMPS	DESENVOLUPAMENT	ORG. SOCIAL	MATERIAL RECURSOS	Atenció a la DIVERSITAT
INICIALS	INTRODUCCIÓ	10'	Presentació de la Unitat didàctica: L'aventura d'un nou món. Introducció als objectius i el sistema d'avaluació.	Conjunta	Vídeo documental i fitxa final	La fitxa serà adaptada als PI
		30'	Projecció d'un breu documental sobre el descobriment d'Amèrica; el context del segle XV a Espanya, les causes que van motivar el viatge i les conseqüències que se'n van derivar (T1-T4)			
	10'	En acabat la projecció cal completar una fitxa que conté un seguit de sentències V-F sobre el contingut i una esquematització del contingut.	Individual			
	PAUTA D'ANÀLISIS	25'	Dinàmica inicial "Pautem la pauta". A partir de grups de 4 persones, caldrà que organitzar un seguit de fragments d'una pauta d'anàlisi textual en l'ordre que es creu coherent.	Grupal	Fragments de la Pauta i textos a analitzar	
		10'	Exposició dels resultats de	Conjunta		

		15'	<p>cada grup i argumentació del perquè ho han fet així.</p> <p>Reflexió conjunta de l'ordre correcte i raonament lògic d'aquest. Repartiment de les pautes i del primer text que analitzarem al llarg de les sessions vinents</p>			
DESENVOLUPAMENT	LECTURA 1	10'	<p>Iniciem la lectura conjunta del text seleccionat: <i>Obra: COLÓN, . (1942) Diario del primer viaje. (versió adaptada i seleccionada)</i> En un primer moment tenim en compte el Títol per extreure les idees prèvies.</p>	Conjunta	Text	
		30'	<p>Durant la lectura: Es llegeix⁶, es detalla el vocabulari clau (tot resolent possibles dubtes) i ens fem preguntes-hipòtesis del que llegim mentre ho relacionem amb el T2: El</p>			

⁶ Segons la mecànica dels **Tallers de Lectura** es necessari concretar que se seguirà el denominat "modelatge de la lectura", on es vol aconseguir l'autonomia de l'alumne davant el text. Per aquesta raó, al llarg de les tres sessions d'aprenentatge es buscarà la següent seqüència progressiva cap a la independència:

- El professor llegeix i els alumnes ajuden
- Els alumnes llegeixen i el professor ajuda
- Els alumnes llegeixen i el professor observa.

		20'	viatge al nou món. Després de llegir: Es posen en comú les idees extretes mentre fem resum-síntesis del tòpic en veu alta, resseguint la Pauta d'anàlisis.			
	LECTURA 2	10'	Resum de les principals idees del text extretes durant la sessió anterior.	Conjunta	Text	
		30'	Durant la lectura: Es llegeix , es detalla el vocabulari clau (tot resolent possibles dubtes) i ens fem preguntes-hipòtesis del que llegim mentre ho relacionem amb el T3: les civilitzacions precolombines			
		20'	Després de llegir: Es posen en comú les idees extretes mentre fem resum-síntesis del tòpic en veu alta, resseguint la Pauta d'anàlisis.			
	LECTURA 3	10'	Resum de les principals idees del text extretes durant la sessió anterior.	Conjunta	Text	
		20'	Durant la lectura: Es llegeix , es detalla el vocabulari clau (tot resolent possibles dubtes)			

		20'	i ens fem preguntes-hipòtesis del que llegim mentre ho relacionem amb el T3: les civilitzacions precolombines			
		10'	Després de llegir: Es posen en comú les idees extretes mentre fem resum-síntesis del tòpic en veu alta, resseguint la Pauta d'anàlisi.			
		10'	Reflexió final del que hem pogut extreure d'un text i com ho hem fet.			
SÍNTESI	Preparació de l'ACTIVITAT EMPÀTICA	20'	Presentació de l'Activitat empàtica d'avaluació de la Unitat: Un Debat final ambientat al segle XVI. Un cop arribats a Cuba, i havent descobert el nou món, ens cal plantejar si hem de seguir explorant o cal consolidar les noves conquestes.	Conjunta	Paper de cada personatge	Selecció de determinats personatges en cada cas PI
		10'	Repartiment dels personatges i els seus punts de vista.			
		20'	Temps per preparar-se l'argumentació de cada rol, que s'exposarà en iniciar la			

			dinàmica. El docent actuarà com a moderador.			
	AVALUACIÓ	50'	Realització de l'Activitat empàtica final: el Debat. Valoració de les aportacions fetes per cada personatges, així com l'acord finalment pres.	Conjunta		
	CLAUSURA	20'	Realització de l'enquesta de final d'unitat mentre se'ls faciliten les notes finals.	Individual	Joc "Passa-paraula del nou continent"	
15'		Reflexió final sobre punts positius i negatius de la Unitat.	Conjunta			
25'		Breu gamificació de cloenda online, el "Passa-paraula del nou continent" , on s'hi resumeixen les novetats que va suposar el descobriment d'Amèrica.				

7.2 UNITAT DIDÀCTICA: "L'HOME UNIVERSAL"

GRUP CLASSE	DURADA	PERÍODE (TRIMESTRE)	PROGRAMACIÓ DEL CURS	MARC LEGAL
3R ESO	7 HORES	3R TRIMESTRE	L'ORGANITZACIÓ SOCIAL EN EL TERRITORI "GLOCAL"	LEC 6945-28.8.2015 (LOE)
ÀREA/ MATÈRIA		TÍTOL UNITAT	BLOC	
Ciències socials		L'HOME UNIVERSAL	LA CONVIVÈNCIA MUNDIAL	

OBJECTIUS DIDÀCTICS	COMPETÈNCIES CURRICULARS	CRITERIS D'AVUACIÓ CURRICULARS
Identificar els passos a seguir per analitzar una font textual i ser capaç d'aplicar-los de manera autònoma. Emetre judicis crítics i saber expressar-los per escrit.	2. Aplicar els procediments de la recerca històrica a partir de la formulació de preguntes i l'anàlisi de fonts, per interpretar el passat.	-
Comprovar que l'organització social en el territori glocal actual és producte dels esdeveniments del passat.	3. Interpretar que el present és producte del passat, per comprendre que el futur és fruit de les decisions i accions actuals.	-
Argumentar a quina cosmovisió pertany un assaig filosòfic a partir d'emetre una comparativa entre els arguments i punts de vista expressats i les bases històriques.	8. Analitzar les manifestacions culturals i relacionar-les amb els seus creadors i la seva època, per interpretar les diverses cosmovisions i la seva finalitat.	13. Descriure les característiques del Renaixement i del Barroc, i identificar-ne algunes obres rellevants.
Recordar els trets generals de	9. Valorar el patrimoni cultural com a	-

la cosmovisió renaixentista així com alguns dels humanistes més importants de l'època moderna	herència rebuda del passat, per defensar-ne la conservació i afavorir que les generacions futures se l'apropriïn.	
CONTINGUTS CURRICULARS		
- L'edat moderna (CC1, CC3, CC4, CC5, CC6, CC9, CC14, CC16)		
SEQÜENCIACIÓ DELS CONTINGUTS		
L'anàlisi de fonts: El text. Els Tallers de lectura La cosmovisió moderna: L'Humanisme		
CONNEXIONS AMB ALTRES MATÈRIES		
Filosofia, Llatí, Tecnologia		

ACTIVITATS	TÍTOL	TEMPS	DESENVOLUPAMENT	ORG. SOCIAL	MATERIAL RECURSOS	Atenció a la DIVERSITAT
INICIALS	INTRODUCCIÓ	10'	Presentació de la Unitat didàctica: L'Home universal. Introducció als objectius, procediment i al sistema d'avaluació. Avís de que a la sessió de TREBALL 3 anirem a la Biblioteca local, per oferir majors possibilitats de recerca.	Conjunta	Pauta d'anàlisi, textos per analitzar i indicacions d'avaluació. Presentació power point	En els casos PI el treball demanat serà molt diferent: canviarà la pròpia font (malgrat mantenir la temàtica i finalitat) i les indicacions d'avaluació
		15'	Repartiment del Text a analitzar com a font (<i>Varietat d'assajos humanistes</i>) juntament amb les indicacions de què es tindrà en compte per a la valoració final (raonament i argumentació amb proves de perquè el text és humanista).			
		25'	Breu presentació de les bases de la cosmovisió Humanista.			
DESENVOLUPAMENT	TREBALL 1	50'	Organització individual del temps per a dur a terme la tasca encomanada. Possibilitat d'ajuda del docent.	Individual		
	TREBALL 2	50'	Organització individual del temps per a dur a terme la tasca encomanada. Possibilitat	Individual		

	TREBALL 3	50'	d'ajuda del docent. Organització individual del temps per a dur a terme la tasca encomanada. Possibilitat d'ajuda del docent.	Individual		
	TREBALL 4	50'	Organització individual del temps per a dur a terme la tasca encomanada. Possibilitat d'ajuda del docent.	Individual		
SÍNTESI	AVALUACIÓ	50'	Exposicions finals dels treballs d'anàlisi d'una font humanista. Cadascú disposa de 5 minuts per a la seva presentació. Aquells qui no hagin tingut temps d'exposar, ho faran a la propera sessió.	Conjunta		
	CLAUSURA	30' 20'	Exposicions finals restants dels treballs d'anàlisi d'una font humanista. Realització de l'enquesta de final d'unitat mentre se'ls faciliten les notes finals.	Conjunta	Enquestes finals	

7.2 UNITAT DIDÀCTICA: “PROJECTE REFUGIATS”

GRUP CLASSE	DURADA	PERÍODE (TRIMESTRE)	PROGRAMACIÓ DEL CURS	MARC LEGAL
3R ESO	7 HORES	3R TRIMESTRE	L'ORGANITZACIÓ SOCIAL EN EL TERRITORI “GLOCAL”	LEC 6945-28.8.2015 (LOE)
ÀREA/ MATÈRIA		TÍTOL UNITAT	BLOC	
Ciències socials		PROJECTE REFUGIATS	LA CONVIVÈNCIA MUNDIAL	

OBJECTIUS DIDÀCTICS	COMPETÈNCIES CURRICULARS	CRITERIS D'AVUACIÓ CURRICULARS
Valorar la importància d'informar-se sobre què succeeix al seu entorn i conèixer mecanismes per a fer-ho.	3. Interpretar que el present és producte del passat, per comprendre que el futur és fruit de les decisions i accions actuals.	2. Analitzar aspectes del funcionament de l'economia en el món i a Europa en particular, destacant la interdependència entre països i algunes de les diferents polítiques econòmiques.
Entendre i analitzar críticament fonts vinculades amb l'actualitat (Premsa, flyers, entrevistes, blogs, vídeos, ...) a partir de la mecànica de la literacitat crítica	11. Formar-se un criteri propi sobre problemes socials rellevants per desenvolupar un pensament crític.	-
Identificar els passos a seguir per a realitzar un projecte cooperatiu amb els seus companys i poder treballar amb equip, valorant l'acord i el consens.	12. Participar activament i de manera compromesa en projectes per exercir drets, deures i responsabilitats propis d'una societat democràtica.	-

<p>Sentir-se que pot actuar envers els problemes reals del seu entorn (proper i llunyà) de manera cooperativa i no competitiva. Sentir-se partícip del món que habita.</p>		
<p>Recordar les causes que motiven la Crisi Humanitària dels Refugiats, així com quins fets més rellevants s'han anat donant en els darrers dies, per tal de formar-se una actitud crítica al respecte.</p>	<p>13. Pronunciar-se i comprometre's en la defensa de la justícia, la llibertat i la igualtat entre homes i dones.</p>	<p>6. Analitzar fonts textuais, gràfiques i cartogràfiques que reflecteixin nivells de consum contrastats entre països, així com els problemes derivats del comerç desigual i el deute extern entre països desenvolupats i en vies de desenvolupament</p>
<p>CONTINGUTS CURRICULARS</p>		
<p>- Activitat econòmica i organització política (CC22, CC23, CC24, CC25, CC26, CC27, CC28)</p>		
<p>SEQÜENCIACIÓ DELS CONTINGUTS</p>		
<p>L'organització política mundial davant la gestió d'una Crisi humanitària</p> <ul style="list-style-type: none"> - Definició de conceptes i causes generadores - Evolució del conflicte i de la pressió internacional - Actuacions dels agents implicats: organitzacions internacionals, voluntaris individuals i ONGS 		
<p>CONNEXIONS AMB ALTRES MATÈRIES</p>		
<p>Ciutadania, Ètica, Llengua anglesa, Tecnologia</p>		

ACTIVITATS	TÍTOL	TEMPS	DESENVOLUPAMENT	ORG. SOCIAL	MATERIAL RECURSOS	Atenció a la DIVERSITAT
INICIALS	GAMIFICACIÓ	15'	Realització dels tres grans grups segons afinitats, a partir d'unes imatges concretes: -PRESENTACIÓ (càmera) -INVESTIGACIÓ (lupa) -REDACCIÓ (bolígraf)	Conjunta	Joc de "l'Autoritat Europea" i full per a la Pluja d'Idees grupal	
		15'	Breu pluja d'idees escrita per consens grupal. Posada en comú a la pissarra.	Grupal		
		20'	Gamificació "l'Autoritat Europea". Adaptació del joc de taula El Senyor Oscuro per a facilitar l'empatia amb el col·lectiu refugiat.			
	ORGANITZACIÓ	15'	Presentació de la Unitat didàctica: Projecte refugiats Introducció als objectius, el sistema d'avaluació i el funcionament del Blog.	Conjunt	Presentació power point i full d'identificació dels grups de treball	
		10'	Realització dels equips de treball a partir dels equips de la sessió anterior.			
		25'	Selecció del Projecte a realitzar. Votacions, definició			

			de la proposta, llistat de tasques i passos a seguir, temporització de les tasques i atribució de la primera a cada grup.			
DESENVOLUPAMENT	APE T1	5'	Revisió del que han sentit-vist a les notícies i breu reflexió conjunta.	Conjunt	Presentació power point i exercici d'avaluació	Adaptació de l'exercici d'avaluació
		15'	T1: Definició de conceptes i causes generadores. Síntesis teòrica amb un breu exemple de document que corrobora el que s'ha explicat.	Individual		
		5'	Breu exercici d'avaluació sobre procediments i conceptes.	Grupal		
		30'	Desenvolupament de les tasques del projecte en equip. Atribució final de la tasca de la següent sessió.			
APE T2	5'	Revisió del que han sentit-vist a les notícies i breu reflexió conjunta.	Conjunt	Presentació power point i exercici d'avaluació	Adaptació de l'exercici d'avaluació	
	15'	T2: Evolució del conflicte i de la pressió internacional. Síntesis teòrica amb un breu exemple de document que				

		5'	corroborar el que s'ha explicat.	Individual		
		30'	Breu exercici d'avaluació sobre procediments i conceptes. Desenvolupament de les tasques del projecte en equip. Atribució final de la tasca de la següent sessió.	Grupal		
	APE T3	5'	Revisió del que han sentit-vist a les notícies i breu reflexió conjunta.	Conjunt	Presentació power point i exercici d'avaluació	Adaptació de l'exercici d'avaluació
		15'	T3: Actuacions dels agents implicats: organitzacions internacionals, voluntaris individuals i ONGS. Síntesis teòrica amb un breu exemple de document que corrobora el que s'ha explicat.	Individual		
		5'				
		30'	Breu exercici d'avaluació sobre procediments i conceptes. Desenvolupament de les tasques del projecte en equip.	Grupal		
SÍNTESI	AVALUACIÓ	50'	Exposicions finals dels informes del Projecte Refugiats. Cada grup disposa de 5 minuts per a la seva	Grupal		

			presentació, als quals s'hi sumen 2' per a possibles preguntes del docent o els companys.			
	CLAUSURA	20'	Realització de l'enquesta de final d'unitat i de la Rúbrica autoavaluativa mentre se'ls faciliten les notes finals.	Individual	Enquesta final i Rúbrica autoavaluativa	
		10'	Reflexió final sobre punts positius i negatius del Trimestre.	Conjunta		
30'	Comiat conjunt amb la gamificació del Kahoot.					

8. UNITAT DIDÀCTICA AMPLIADA I DETALLADA

La unitat didàctica seleccionada per a ser analitzada en detall és l'anomenada "Projecte Refugiats". Correspon a la darrera unitat del TERCER TRIMESTRE, concretament al BLOC de FUTUR, i que culmina la Programació anual aquí presentada.

És imprescindible tenir present la necessitat d'una adaptació del docent entorn a la unitat aquí detallada. En el cas que ens ocupa, a diferència de les altres unitats, qui marca el ritme d'evolució de treball ha de ser l'alumne. En aquesta sentit, podem afirmar que tot allò descrit a continuació haurà d'estar subjecte a les circumstàncies de la realitat on es dugui a terme, i que per tant, ara per ara és solament una proposta didàctica orientativa.

8.1 ORGANITZACIÓ DE LA UNITAT DIDÀCTICA

8.1.1 Justificació del Centre d'interès

La unitat "Projecte Refugiats" suposa el punt final a la proposta didàctica *L'organització social en el territori glocal*. Per aquesta raó, i en conseqüència al que s'ha exposat amb anterioritat, es presenta a un alumnat que ja duu temps treballant en una dinàmica concreta i que per tant, no li suposa un canvi sobtat. Ans al contrari, el seguiment de les metodologies actives fan que aquest alumnat estigui preparat per enfrontar-se a un darrer estadi: l'actuació ciutadana real.

Després d'haver realitzat dos projectes teòrics anteriorment, el darrer dels quals se'ls demanava que s'estudiés la seva viabilitat, arribem al punt en que es troben suficientment preparats per a actuar en la societat que els rodeja. Disposen d'eines d'anàlisi de fonts diverses (visuals, gràfiques, textuais...) així com informació respecte del tema protagonista del tercer trimestre: *La convivència mundial*. Així doncs, en aquest últim nivell global d'organització social, el centre d'interès que se'ls proposa ha de presentar-se en forma d'una problemàtica actual d'escala internacional, que hagi implicat la coordinació de les organitzacions supranacionals.

En aquesta línia, i emfatitzant la necessitat de tractar tòpics mediàtics, també es pretén potenciar la premsa com a font d'informació del nostre present. A causa d'haver treballat ja en la anàlisi d'articles de diari i haver pogut visitar un arxiu provincial, gràcies a la primera unitat didàctica del tercer trimestre ("Estem Globalitzats"), no partim des de zero. No obstant, aquest cop l'alumnat n'ha de ser el protagonista i ha de prendre la iniciativa en la selecció de quin material analitzar i perquè. Incorporant formes de literacitat crítica (SANTISTEBAN, A., TOSAR, B., IZQUIERDO, A., LLUSÀ, J., CANALS, R., GONZÁLEZ, N., PAGÈS, J. 2016) inclou la voluntat final d'estimular una visió crítica del Mass media i de formar el judici propi del futur ciutadà "glocal".

En aquestes condicions, s'ha concebut la Crisi de les persones refugiades del segle XXI com a centre d'interès de la nostra unitat. Una situació encara no resolta que ens garanteix les bases exposades anteriorment i que ens permet treballar la Glocalitat en tots els seus aspectes. Paral·lelament, ens enceta el debat sobre els valors de la societat present i ens convida a prendre part activa del món que ens rodeja.

8.1.2 Altres unitats didàctiques de referència

Malgrat tractar-se d'una unitat didàctica d'història imminent, podem afirmar que existeixen un grapat de materials pedagògics online relacionats amb la Crisi Humanitària de les Persones Refugiades. La majoria són sessions úniques i independents que poden aplicar-se al marc de l'assignatura de Socials o Ètica, principalment. Aquests seria el cas de la programació de la Fundació Fundipau o de la web I am Syria. També trobem conjunts d'activitats soltes com a l'enllaç de The Guardian o Choices. I finalment trobem un compendi d'Unitats didàctiques problematitzades i agrupades per etapa educativa que ACNUR facilita a la seva pàgina web. Es tracta d'un recurs increïble, molt ben documentat i que utilitza dinàmiques d'empatia, però en llengua anglesa fet que pressuposa haver d'adaptar els materials.

Enllaços:

UNHCR LESSONS MODULES <http://www.unhcr-centraleurope.org/en/general/get-involved/spread-the-word/education-resources-for-teachers/lesson-modules.html>

FUNDIPAUI: <http://fundipau.org/wp-content/uploads/2016/01/denip2016-1.pdf>

I AM SYRIA: <http://www.iamsyria.org/teaching-about-the-refugee-crisis-and-making-a-difference.html>

THE GUARDIAN: <http://www.theguardian.com/teacher-network/2015/may/25/how-to-teach-refugees>

CHOICES: <http://www.choices.edu/resources/twtn/twtn-refugees.php>

Ja per acabar no podem deixar de fer referència a un article anomenat “La Literacidad crítica de la información sobre los refugiados y refugiadas: construyendo la ciudadanía global des de la enseñanza de las ciencias sociales” de SANTISTEBAN, A., TOSAR, B., IZQUIERDO, A., LLUSÀ, J., CANALS, R., GONZÁLEZ, N., PAGÈS, J. (2016) (ubicat en la publicació *Deconstruir la alteridad desde la Didáctica de las Ciencias Sociales. Educar para una ciudadanía global*) en el qual recullen la importància del concepte de literacitat crítica i una investigació feta a dos centres de secundària de la perifèria barcelonina. Les activitats proposades per la investigació, exposada en format de programació didàctica, coincideixen en part amb alguna dinàmica puntual de la nostra programació. Tot i això, el seu valor radica en les conclusions extretes així com en les reflexions finals de millora.

8.1.3 Objectius didàctics proposats

Els objectius propis de la Unitat didàctica "Projecte Refugiats" pretenen que l'alumne, un cop concloua la meua intervenció, sigui capaç de...

- Valorar la importància d'informar-se sobre què succeeix al seu entorn i conèixer mecanismes per a fer-ho.
- Entendre i analitzar fonts de diversa procedència, però vinculades amb l'actualitat. (Premsa, flyers, entrevistes, blogs, vídeos, ...)
- Identificar els passos a seguir per a realitzar un projecte cooperatiu amb els seus companys i poder treballar amb equip, valorant l'acord i el consens.
- Recordar les causes que motiven la Crisis Humanitària dels Refugiats, així com quins fets més rellevants s'han anat donant en els darrers dies, per tal de formar-se una actitud crítica al respecte.
- Sentir-se que pot actuar envers els problemes reals del seu entorn (proper i llunyà) de manera cooperativa i no competitiva. Sentir-se participat del món que habita.

La simplificació d'aquests, per tal de donar a conèixer a l'alumnat, seria la següent:

- Donar importància a què està passant al vostre entorn i buscar maneres de poder conèixer-ho.
- Entendre documents reals com: un article de diari, un flyer, una entrevista, un blog...
- Conèixer quins passos s'han de seguir per a fer un projecte i voler treballar en equip.
- Recordar dades sobre la Crisis dels Refugiats.
- Donar-li eines perquè se senti possibilitat per actuar en el món en que viu.

8.1.4 Sistema i materials d'avaluació

El sistema d'avaluació seleccionat és continuat i fa ús de la via digital per al seu funcionament.

Als annexes s'hi troben els models dels materials d'avaluació descrit a continuació. D'altra banda, cal comptar amb l'ajuda d'un recurs online: el BLOG wordpress el qual proporciona la informació base de cada sessió, així com els enllaços per a possibles ampliacions. Aquest també incorpora el resum del propi sistema d'avaluació, exposat en la segona sessió, a fi de fer-se accessible a tot l'alumnat i resoldre possibles dubtes. En darrer lloc, també es fa ús d'una carpeta de Google Drive per a recollir els resultats del mateix projecte i les entregues finals.

Podríem subdividir en dos blocs la totalitat de la nota resultant (100%) a partir de quin ítem ha avaluar en cada moment:

1. TREBALL PERSONAL (50%)
 - 10% Actitud, assistència, rúbrica final.
 - 10% Proposta entregada
 - 30% Activitats d'avaluació de cada sessió. Provetes de 10 minuts màxim.

En cas de no haver entregat la proposta inicial, o haver faltat en una de les sessions en les que es dur a terme els exercicis de 10 minuts (i manca un 10%), cal realitzar una de les Ampliacions. Aquestes són enquestes online, a través d'un formulari

Google Docs, a partir de les quals s'analitza un dels materials proposats al Blog. Així, un cop accedit a l'enllaç seleccionat (Vídeos 30-60 minuts, blogs o articles) s'ha de visualitzar el material i omplir la síntesis proposada en l'enquesta d'Ampliació.

2. TREBALL DE GRUP (50%)
 - 20% Exposició oral
 - 20% Power Point entregar pdf.
 - 10% Comentari al Blog

Cal puntualitzar que l'exposició consta d'uns paràmetres concrets d'avaluació: no pot tenir una durada màxima de 5 minuts/grup, s'ha d'utilitzar el power point proposat per la docent i omplir les parts buides, cadascun dels membres ha de ser responsable d'exposar una de les diapositives i cal entregar el resultat en ppt a la carpeta Drive. En el cas de la valoració de l'expressió oral s'han tingut en compte els factors següents:

- DOMINI, coordinació i interès.
- MIRADA, Atenció, lectura
- ENTONACIÓ, volum, ritme
- CONCISIÓ, Claredat
- GESTIÓ DEL TEMPS
- PRESENTACIÓ, cura i disseny personal
- CONTINGUT

8.2 FONTS D'INFORMACIÓ I RECURSOS

El títol seleccionat per a designar la unitat didàctica ha estat PROJECTE REFUGIATS. La raó d'aquesta abstracció era deixar clar des d'un començament que parlem d'una intervenció plural, en la qual a la docència si suma la implicació de l'alumnat a fi d'obtenir uns resultats col·lectius. No obstant això, no cal oblidar que la tasca docent es basa en una exhaustiva documentació prèvia per a poder crear un marc inicial. Cal proporcionar a l'alumnat un punt de partida per a fer-se una idea més completa de la situació de les persones Refugiades actual, juntament amb les causes que els han conduït a aquesta realitat.

Així doncs, les fonts principals que han nodrit els fonaments teòrics de la programació present han estat múltiples. En primer lloc cal partir de la informació obtinguda de les xerrades "Els refugiats del segle XXI" celebrades a la Casa de Cultura de Girona, el passat mes de març de 2016. Paral·lelament, un cop concloues les jornades, es constituí una plataforma ciutadana que aglutinava les iniciatives que s'havien generat durant el seu transcurs. Així, la Plataforma Girona acull ha estat una altra font de recursos, experiències i informacions molt valorable. També la mateixa investigació online, a partir de documentals i vídeos (molts d'ells disponibles a Tv3 a la Carta o Youtube) i premsa online internacional (The Guardian, BBC, Acnur, Ara.cat, Naciódigital, etc.) o la lectura diària del diari i el llibres de text de 3r d'ESO (de les Editorials Vicens Vives i Teide). Ja per acabar ha estat molt important el contacte directe amb la realitat: una visita a Atenes (Grècia) i al Camp de Refugiades del Pireu a principis d'abril de 2016. Així, la interacció amb les persones que patien

aquesta situació, els voluntaris grecs que les atendien o els mateixos conciutadans grecs, ha proporcionat un cúmul de vivències de gran aplicabilitat.

El recull final d'aquesta informació es troba compactat en els materials expositius (power-points) de cada sessió, així com al BLOG que vehicula la unitat didàctica. La raó d'utilitzar un suport digital rau en la necessitat de proporcionar un punt de partida col·lectiu, i de fàcil accessibilitat, per a oferir informació complementària o recordar aquella exposada a l'aula. D'aquesta manera es pot organitzar el contingut propi de la matèria i incorporar nous enllaços a ampliacions d'aquest, en la seva multiplicitat de formes (imatges, gràfics, clips, documentals, arxius de text...).

L'enllaç del suport digital creat és el següent:

<https://projecterefugiats.wordpress.com/>

8.3 ORGANITZACIÓ DEL CONTINGUT

Al llarg del desplegament de la unitat PROJECTE REFUGIATS el contingut curricular s'ha distribuït, durant les tres sessions d'aprenentatge, a partir del següent esquema:

TÍTOL SESSIÓ	TEMES	CONTINGUTS	CC
LES CAUSES de la Crisi dels refugiats (3)	-Definició de conceptes: Crisi humanitària, Refugiats-immigrant -Causes: Les migracions del segle XXI: orígens, destí, finalitat. El mare "mortum". -Causes: El conflicte de Síria: civil, regional, internacional, El. -Localització en el mapa dels Hot-spots.	Localització i caracterització dels gran àmbits geopolítics del món.	CC24, CC28
ELS FETS succeïts en la Crisi dels refugiats (4)	-L'organització internacional. Iniciatives (Drets Humans), organitzacions (ONU, UE). -Fets: Eix cronològic. Evolució del conflicte i de la pressió global de les xarxes socials.	Anàlisi dels elements bàsics de l'organització política i administrativa dels organismes supranacionals.	CC23, CC27
ACTUACIONS de la Crisi dels refugiats (5)	-Agents implicats: organitzacions internacionals, voluntaris individuals i ONGS. -Espais d'actuació: a) Al Terreny: Els camps de refugiats. Tipologies i finalitats. b) Des de Catalunya: l'ajuda humanitària.	Identificació de les funcions d'algunes organitzacions internacionals, com les ONGS.	CC26, CC28

8.4 SEQÜÈNCIA DIDÀCTICA

	SESSIÓ 1	SESSIÓ 2	SESSIÓ 3	SESSIÓ 4	SESSIÓ 5	SESSIÓ 6	SESSIÓ 7
TÍTOL	<i>PRESENTACIÓ</i>	<i>ORGANITZACIÓ</i>	<i>CAUSES: Crisi humanitària</i>	<i>FETS: Que s'han succeït des dels inicis</i>	<i>ACTUACIONS: Qui ha actuat i com</i>	<i>EXPOSICIÓ RESULTATS</i>	<i>CLOENDA</i>
CONTINGUT 20'	Presentació IDEES BÀSIQUES Pluja d'IDEES GAMIFICACIÓ per entreveure ROLS, recull de Idees prèvies i Motivació pel TEMA	PROJECTE: INTRODUCCIÓ Objectius, Sistema d'avaluació, -Percentatges -Calendari -Ampliacions -Funcionament d'una classe -Ús del Blog EQUIPS DE TREBALL 6 de 3 PERSONES	Explicació inicial: Migracions, Nord-Sud, Raons-solucions. Definicions, ús d'una FONT per extreure-corraborar info	Explicació inicial: Institucions (UE, ONU) Definicions, ús d'una FONT per extreure-corraborar info	Explicació inicial: Entitats voluntaris, ONGS Definicions, ús d'una FONT per extreure-corraborar info	EXPO ORAL I PREGUNTES 6 grups amb 5 minuts cadascun.	DEBAT FINAL : Què ens ha aportat el projecte? REFLEXIÓ GENERAL
FONT	JOC DE ROL	POWER POINT	ARTICLE ARA	CLIP POLÒNIA	ENTREVISTA		KAHOOT
TASCA MEVA A L'AULA (mentre fan el projecte)	COORDINACIÓ DEL JOC, EXTREURE IDEES PRÈVIES	DIRECCIÓ DEL DEBAT	COORDINACIÓ I AJUDA	COORDINACIÓ I AJUDA	COORDINACIÓ I AJUDA	AVALUACIÓ	COMUNICAR ELS RESULTATS FINALS

<p>PROJECTE 20'</p>	<p>EQUIPS per afinitats</p> <p>ELECCIONS CÀRRECS:</p> <p>-PRESENTACIÓ -INVESTIGACIÓ -REDACCIÓ</p>	<p>DEBAT: Necessitats refugiats? Què hi podem fer nosaltres?</p> <p>PROPOSTES</p> <p>VOTACIONS I SELECCIÓ</p> <p>LLISTAT TASQUES I CALENDARI</p> <p>ASSIGNACIÓ DE TASCA/GRUP</p>	<p>TASCA 1</p> <p>ASSIGNACIÓ DE TASCA/GRUP</p>	<p>TASCA 2</p> <p>ASSIGNACIÓ DE TASCA/GRUP</p>	<p>TASCA 3</p>	<p>EXPOSICIONS</p>	<p>Completar Rúbriques i Enquestes personals</p>
<p>MATERIAL A PREPARAR</p>	<p>Recursos Joc de ROL</p> <p>Enquesta ONLINE</p>	<p>PPT</p> <p>Full base IDENTIFICACIÓ DEL GRUP</p>	<p>PPT</p> <p>ESQUEMA ordre accions per fer un PROJECTE</p>	<p>PPT</p> <p>TEST multiresposta</p>	<p>PPT</p> <p>TEST verdader-falç</p>	<p>PROPOSTES DE PREGUNTES</p>	<p>KAHOOT</p> <p>RÚBRIQUES i ENQUESTES</p>
<p>ACTIVITAT PENDENT A AVALUAR 10'</p>	<p>FULL DE PROPOSTES: Què poder fer nosaltres per ajudar als refugiats? (10%)</p>	<p>IDENTIFICACIÓ DEL GRUP</p>	<p>ESQUEMA (10%)</p>	<p>TEST DE LES CAUSES (10%)</p>	<p>TEST DELS FETS (10%)</p>	<p>PROPOSTA (50%) EXPO+ ENTREGA (20-20%) COMENTARI (10%)</p>	<p>Rúbrica enquesta (10%)</p>

8.5 ACTIVITATS DETALLADES

- *SESSIONS D'APRENTATGE*

El còmput total ha estat de 7 sessions per grup, les quals s'han minutat majoritàriament a partir del següent esquema temporal:

- 5': ACTUALITAT: Revisió del que han sentit-vist a les notícies. Debat
- 15': EXPLICACIÓ TEÒRICA del professor/a, a través d'un power point sobre un dels tres tòpics. Finalitza amb la anàlisi final d'un document concret que justifica o corrobora el que s'ha explicat.
- 10': EXERCICI sobre contingut de la sessió anterior. Sintètic i ràpid.
- 30' PROJECTE: Desenvolupament de les tasques a fer a través del TREBALL amb l'EQUIP

- *PROCÉS DE SELECCIÓ DELS EQUIPS DE TREBALL*

A nivell de treball, és imprescindible conformar uns grups de treball que esdevinguessin veritables equips. Per aquesta raó, i per poder tenir la certesa del seu funcionament, cal controlar la seva creació. Tanmateix, també és important que l'alumnat tingui l'opció de sentir-se part del procés d'elecció dels seus companys. Per aquesta raó, i a fi de crear un equilibri entre els dos processos, s'ha ideat un sistema que incorpora ambdós punts de vista.

Així doncs, davant d'un grup hipotètic de 18 alumnes, cal aconseguir 6 grups de 3 membres cadascun. El procés seguit podria ser el següent:

- Elaboració de 3 grups temàtics, a partir de tres imatges repartides per l'espai de l'aula: una lupa, una càmera i un bolígraf. Cal que cada alumne s'identifiqui en un element que senti com a propi.
- A partir d'aquests 3 grups generals, cal conformar els 6 grups definitius que incorporin un membre de cada temàtica.

- *GAMIFICACIÓ INICIAL*

Amb la intenció de motivar l'alumnat en la temàtica escollida per a la Unitat Didàctica, es proposa realitzar una primera activitat gamificada que serveixi de complement a la pluja d'idees inicial. Pretén complementar la part escrita amb una vessant activa, on calgui fer un primer intent d'empatitzar amb les persones refugiades. D'aquesta manera, és possible comprovar les primeres reaccions dels estudiants i algunes idees preconcebudes, com per exemple la ubicació geogràfica dels països d'origen (i quins medis de transport creuen que utilitzen per arribar a Europa) o les raons que els han impulsat a migrar.

La dinàmica es basa en argumentar i exposar una història, inventada per ells, que justifiqui una pregunta que nosaltres els fem. Es treballa en tres grans grups (els temàtics) que representen tres nacionalitats diferents de les quals procedeixen la majoria de les persones refugiades; Afganistan, Iraq i Síria. El professor pren el rol de l'anomenada Autoritat Europea, la qual demana explicacions sobre els motius de la seva arribada a Europa.

Es fan 4 rondes diferents amb 4 preguntes generals que els alumnes han d'argumentar: *Per què venen sols? Com han arribat fins aquí? Per què no duen papers? I per què volen el dret d'asil d'Europa.*

Per a poder contestar, els cal utilitzar tres cartes diferents: una per saber quin personatge són (home, dona o infant) i dues més per completar la història amb uns elements concrets (una manta, una tenda, un salvavides, una llanterna, una maleta...). Cal que totes les cartes siguin considerades al llarg del discurs. A cada pregunta, l'Autoritat Europa solament pot concedir una única aprovació (després d'haver fet alguna pregunta) i per tant, qui aconsegueix més aprovacions un cop finalitzades les preguntes, és la única nacionalitat mereixedora del Dret d'Asil (equip guanyador).

- *RECULL D'IDEES PRÈVIES*

Per tal de poder conduir les sessions teòriques posteriors, és imprescindible recollir les idees inicials que té l'alumnat respecte el tòpic a treballar (La Crisi de les Persones Refugiades). Per això, es realitza una pluja d'idees escrita, a través d'un material proporcionat a l'annex, la qual es bo complementar amb una posada en comú final.

- *SELECCIÓ DE LA PROPOSTA*

Per tal de el projecte que durà a terme el grup-classe, es recomanable partir d'una primera enquesta individual (feta a través d'un formulari Google Docs, per exemple) que demani un mínim de tres opcions raonades de projecte.

Amb la informació resultant, cal que el docent disposi de temps per analitzar-la i sintetitzar-la abans de dur-la a debat en la següent sessió educativa. Seria bo consensuar conjuntament un llistat de possibles projectes a elegir des del qual iniciar un sistema de votació secreta individual per elegir-ne el definitiu.

Un cop obtingut un projecte, caldrà detallar-ne la finalitat, els passos a seguir i la temporització. Per aquesta raó, es recomana consensuar amb l'alumnat quines són les intencions inicials, quins materials són necessaris i com el podem fer efectiu. Un cop decidit, hauríem d'omplir una graella a la pissarra per subdividir les tasques en els dies disponibles per a realitzar el projecte. Es tracta d'un punt importantíssim al qual cal destinar el temps que calgui, ja que solament així prendran la responsabilitat del projecte per a fer-lo seu.

Caldrà prendre nota de tota la informació i projecció ideada per tal de, un cop iniciat el procés, anar recordant tan les tasques pendents com l'ordre de realització.

- *TASQUES DEL PROJECTE*

Al llarg de les sessions d'aprenentatge es destina la meitat del temps a realitzar les tasques del projecte, calendaritzades des d'un començament. En aquest espai, cadascun dels grups de treball és responsable d'una tasca concreta que ha estat atribuïda en la sessió anterior, per consens. Caldrà doncs que la dugui a terme a de manera autònoma, amb l'ajuda del docent si fes falta.

- *GAMIFICACIÓ FINAL: KAHOOT*

A mode de resum final de tot allò treballat al llarg de les sessions d'aprenentatge, i avaluat en els múltiples testos de conceptes que es desenvolupen durant la unitat, es realitzarà una darrera "prova" gamificada a partir del recurs online Kahoot. Aquest presenta una sèrie de preguntes en format de concurs, que el mateix docent escull i prepara, a les quals els alumnes han d'enfrontar-se. Per a fer-ho disposen d'un temps determinat i tan poden agrupar-se com realitzar-ho individualment. Solament és necessari un dispositiu electrònic amb connectivitat wifi (mòbil, tablet o portàtil) des del qual poden accedir a l'aplicació i "jugar". La competitivitat generada, i el fet de que les preguntes hagin format part de les proves anteriors, suposa un verdader final explosiu, de gran motivació i agrat.

- *REFLEXIÓ FINAL*

Un cop recollides les opinions individuals de l'alumnat, a través de les enquestes proposades al final de la unitat didàctica, seria bo dedicar uns minuts a la reflexió conjunta final. Es podria plasmar a la pissarra una doble llista valorativa de qüestions que han funcionat al llarg de les sessions i d'altres que caldria millorar. En aquest cas

8.5.1 Exemples de projectes sorgits arrel del meu PRÀCTICUM 2015-2016

Al llarg de la meua estada al centre de pràcticum INS Montgrí, de Torroella de Montgrí, vaig dur a terme la Unitat didàctica "Projecte Refugiats" amb dos grups de tercer d'ESO (A i B) durant el mes d'abril de 2016.

A) VÍDEO SENSIBILITZADOR

En el cas del grup de 3rA, el projecte que va captar més votacions fou el de configurar un vídeo de sensibilització que tractés la problemàtica des de la nostra perspectiva. Inicialment es pretenia mostrar la vida d'una persona refugiada, amb la voluntat d'incitar al nostre entorn a entendre que la seva vida podria serà la nostra. No obstant, per la manca de temps, ens limitarem a re-elaborar tres fotografies reals amb les nostres cares. D'aquesta manera, es feia èmfasis en el mateix aspecte però no era tan complicat de muntar. També es va tenir en compte la selecció del text que acompanyaria les imatges (Una descripció de cadascuna, que les entrellacés), així com de la música de fons (Batega dels Txarango).

La distribució de les tasques que calia realitzar va ser calendaritzada de manera unànime. El primer dia (Logística) era destinat a elaborar el guió, seleccionar les imatges, descarregar la música, fer un llistat del material que necessitàvem i el responsable a dur-lo, i a sol·licitar aquell material del qual no disposàvem (la càmera i el trípode). El segon dia (Acció) era el destinat a fer les fotografies i per tant, a fer d'actors. L'últim dia (Difusió) fou el reservat per a la edició del resultat i al seu muntatge amb música.

B) L'ORGANITZACIÓ D'UNA XERRADA

En el cas del grup de 3r B, es decantaren per l'organització d'una xerrada divulgativa sobre la Crisi humanitària de les persones refugiades. La seva intenció original era incloure la projecció del vídeo dels companys del grup A, juntament amb les explicacions d'una persona que hagués actuat com a voluntària en un camp de refugiats. L'interès cap a les experiències viscudes era tal, que van acabar ampliant el nombre de xerraires a dos. Així, es decidiren a posar-se en contacte amb dos bombers -membres d'ONGS diverses- que gràcies a la Plataforma Girona Acull, estaven interessats en explicar les seves vivències personals. Per tal de completar l'organització de l'acte, es comprometeren a ambientar l'espai (talment com si fos un camp de refugiats), a fer-ne la presentació i a realitzar un punt de llibre de regal per a tots els assistents.

Així doncs, el seu projecte es repartí també unànimement entre tres sessions de treball i dues tutories d'ampliació. En la primera sessió (Logística) es consensuaren la decoració de l'espai, la temàtica a seguir ("Creiem més en les persones que en les fronteres") i el disseny del punt de llibre. El segon dia (Acció) es realitzaren els e-mails de contacte amb la sala d'actes (Museu de la Mediterrània) i els xerraires, i es feu el llistat del material necessari. El tercer dia, la dispersió general no va permetre tenir temps per realitzar les tasques encomanades (Difusió) així que gràcies a les dues hores extres, es pogueren realitzar els cartells, els panells decoratius i la difusió pertinent (amb cartells per l'edifici i la vila de Torroella, o la publicació a les xarxes socials de l'institut).

Finalment el resultat d'ambdós projectes donà llum a la Xerrada informativa sobre Els refugiats a Grècia, celebrada el passat 2 de maig de 2016 a les 18:30h al Museu de la Mediterrània (Torroella de Montgrí), de gran èxit en la participació dels estudiants i l'assistència ciutadana.

9. CONCLUSIONS

Després d'afrontar el repte d'una primera programació didàctica anual, puc afirmar que em sento contenta del resultat. Malgrat haver estat un procés llarg i laboriós, poder haver finalitzat un Treball de Final de Màster d'aquesta envergadura, em suposa una gran satisfacció personal. Podríem entendre que ha estat un pas inicial cap a l'autonomia i l'autoafirmació del propi mètode educatiu. Un punt clau en la meva formació com a docent, que visualitzo com un procés de metamorfosis i transformació personal.

Talment com un aprenentatge, ha estat una tasca dirigida a aprofitar les adquisicions prèvies, obtingudes al llarg de l'etapa lectiva. A través de la reconstrucció d'aquests coneixements, he pogut consolidar uns fonaments duradors i sostenibles. En implicar-me i reflexionar entorn el procés educatiu dels demés, m'he educat a mi mateixa. No tan sols de forma abstracta o teòrica, sinó també vivencial. Haver tingut la oportunitat de dur a la pràctica el Projecte Refugiats, fent front als conflictes i imprevistos de les aules, he consolidat un seguit d'experiències de les quals he après moltíssim. En tot aquest procés, és evident que la investigació i la indagació personal també han estat rellevants. La reflexió entorn les contradiccions o les controvèrsies sorgides, la voluntat de rigor davant la incertesa, etc. m'han proporcionant-inestimables oportunitats d'aprenentatge. Per tot això, i molt més, em sento plenament realitzada.

Podria concloure doncs amb una breu sentència que m'ha semblat significativa: "l'ensenyança és un ritual cultural" (NUTHAL citat per PÉREZ 2010). Hem parlat d'una educació pel futur, però no podem perdre de vista que aquesta s'ha gestat en cada generació passada, reproduint models de socialització humana útils en el seu moment. Una complexa activitat profundament condicionada per creences i hàbits inconscients del nostre context social, que han deixat la seva empremta en sistemes i polítiques educatives de les quals jo mateixa en sóc hereva. No obstant, gràcies a la transformació educativa i a la consciència de canvi, vull mantenir els nous mètodes i ideals que he professat. Solament d'aquesta manera, talment com una taca d'oli, confio que arribarà el dia en que una nova pràctica educativa esdevindrà part del nostre ritual cultural.

BIBLIOGRAFIA I WEBGRAFIA

BENEJAM, P. (2000) "Introducción. La oportunidad de identificar conceptos clave que guíen la propuesta curricular de ciencias sociales" a BATLLORI, R., CASAS, M. *El conflicto y la diferenciación*. Editorial Milenio

CASAS, M. (2001) "Identidad local/conciencia territorial. Vivir y convivir en el marco local" a ESTEPA, J., FRIERA, F., PIÑEIRO, R.M., *Identidades y territorios: un reto para la didáctica de las Ciencias Sociales*. Asociación Universitaria de Profesores de Didáctica de las Ciencias Sociales. Disponible a: <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=3977617>

ESCRIGAS, C., LOBERA, J., i equip editorial (2009) *La Educación Superior en tiempos de cambio. Nuevas dinámicas para la responsabilidad social*. XARXA GUNI (Global University Network for Innovation) Ed. Mundi-Prensa

GÓMEZ, E. (1998) "La Didáctica de las Ciencias Sociales y su compromiso en la formación de los valores democráticos" a *Los valores y la didáctica de las Ciencias Sociales : Actas del IX Simposium de Didáctica de las Ciencias Sociales*. Universitat de Lleida. Disponible a: <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=556125>

GRASA, R. (1998) "Los valores democráticos en la sociedad actual. La libertad, la igualdad y la solidaridad. ¿Puede la educación ser un instrumento para el cambio social?" a *Los valores y la didáctica de las Ciencias Sociales : Actas del IX Simposium de Didáctica de las Ciencias Sociales*. Universitat de Lleida. Disponible a: <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=556126>

GUITART, R., PARÍS, E. (2012) *La competencia d'autonomía i iniciativa personal. Propuesta de despliegue curricular a primaria i secundaria*. Editorial Graó

HERNANDEZ, F., VENTURA, M. (2000) *La organización de currículum por proyectos de trabajo. El conocimiento es un calidoscopio*. Editorial Graó

KNEALE, P., (2003) *Study skills for geography students. A practical Guide*. Oxford University Press

LÓPEZ, R., VALLS, R. (2011) "Construcción de la Didáctica de la Historia, la Geografía y otras ciencias sociales" a PRATS, Joaquín (coord) *Geografía e Historia. Complementos de formación disciplinar*. Editorial Graó

ORTS, M., (2011) *L'aprenentatge basat en problemes (ABP). De la teoria a la pràctica: una experiència amb un grup nombrós d'estudiants*. Ed. Graó

PEREZ, A.I. (2010) "Aprender a educar. Nuevos desafíos para la formación de docentes" *Revista Interuniversitaria de Formación del Profesorado num. 68* Disponible: http://www.aufop.com/aufop/uploaded_files/articulos/1279235548.pdf

- POLO, F., (2004) *Cap a un currículum per a una ciutadania Global*. Intemón Oxfam
- PRATS, Joaquín (coord) (2011) *Didáctica de la Geografía y la Historia*. Editorial Graó
- MIRALLES, P., MOLINA, S., (2011) “Cómo incorporar el estudio de un acontecimiento, fenómeno o realidad social a la actividad de la clase” a PRATS, Joaquín (coord) *Geografía e Historia. Investigación, innovación y buenas prácticas*. Editorial Graó
- RODRIGUEZ, P. (20.04.2015) “Adéu a les assignatures: el treball per projectes convenç cada cop més escoles”. Diari de l'Educació. Disponible a: <http://diarieducacio.cat/adeu-a-les-assignatures-el-treball-per-projectes-convenç-cada-cop-mes-escoles/>
- SANTISTEBAN, A., TOSAR, B., IZQUIERDO, A., LLUSÀ, J., CANALS, R., GONZÁLEZ, N., PAGÈS, J. (2016) “La Literacidad crítica de la información sobre los refugiados y refugiadas: construyendo la ciudadanía global des de la enseñanza de las ciencias sociales” a GRACÍA, C., *Deconstruir la alteridad desde la Didáctica de las Ciencias Sociales. Educar para una ciudadanía global*. Asociación Universitaria de Profesorado de Didáctica en las Ciencias Sociales (AUPDCS). Disponible a: <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=5479305>
- SOLÉ, I. (2002) “Disponibilidad para aprendizaje y el sentido del aprendizaje” a COLL, C. *El constructivismo en el aula*. Editorial Graó. Disponible a: <http://www.terras.edu.ar/cursos/119/biblio/119Disponibilidad-del-aprendizaje.pdf>
- SOLÉ, I., COLL, C. (2002) “Los profesores y la concepción constructivista” a COLL, C. *El constructivismo en el aula*. Editorial Graó. Disponible a: <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=766045>
- SOUTO, X. M. (1999) *Didáctica de la Geografía. Problemas sociales y conocimiento del medio*. La estrella polar
- TAWIL, J. (2016) *Repensar l'educació vers un bé comú mundial*. UNESCO Disponible a: <http://www.unescocat.org/fitxer/3683/Repensar>
- TORP, L., SAGE, S., (1998) *El Aprendizaje basado en problemas. Des del jardin de infantes hasta el final de la escuela de secundaria*. Amorrortu Editores
- TRIBÓ, G. (2005) *Enseñar a pensar historicamente. Los archivos y las Fuentes documentales en la enseñanza de la historia*. Editorial Quadernos del profesorado ICE. Universitat de Barcelona
- VALLS, R. (2001) “La dimensión europea e intercultural o el reto de las identidades en la enseñanza de las ciencias sociales” a ESTEPA, J., FRIERA, F., PIÑEIRO, R.M., *Identidades y territorios: un reto para la didáctica de las Ciencias Sociales*. Asociación Universitaria de Profesores de Didáctica de las Ciencias Sociales. Disponible a: <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=3977611>

CONSULTES PUNTUALS A:

- **HISTÒDIDÀCTIA:** <http://www.ub.edu/histodidactica/>
- **REVISTA IBER:** <http://iber.grao.com/>
- **REVISTA ENSENYAMENT CIÈNCIES SOCIALS:** <http://didactica-ciencias-sociales.org/publicaciones/libros/>